

1523

התקשרות

jem 188383 / freidin levi

כינס יודים, י"ד אלול תש"מ

**"ניתנה לך אפשרות יוצאת מן הכלל
להוסיף בביטחוננו של עם ישראל בארץ ישראל
ובעוצמת צבא ההגנה לישראל"**

**מכתב מיוחד מהרבי לבנו של המשורר
אורי צבי גרינברג, לקראת גיוסו לצה"ל**

/ עמוד 16

בענייני דיומא, הבאנו מכתב מיוחד של הרבי (דרך אגב, באופן די נדיר, המכתב כתוב בגוף שני) לבנו של המשורר אורי צבי גרינברג, לקראת גיוסו לצה"ל. במכתב, הרבי מפציר בו להתחיל להניח תפילין באופן קבוע, ולהשפיע כך גם על חיילים נוספים. הרבי מסביר שזוהי הזדמנות מיוחדת שניתנה לו משמיים, "להוסיף בביטחון של עם ישראל בארץ ישראל, ובעוצמת צבא ההגנה לישראל".

מכאן לנושאי פרשת השבוע שבגיליון. מהכנסת האורחים של אברהם אבינו אנו למדים עד כמה עלינו להשתדל להאכיל ולהשקות את הרעבים והצמאים - לא רק בגשמיות, אלא גם ברוחניות. במוקד השיעור בלקוטי שיחות עומדת השאלה: מדוע חשוב כל כך ללוות את האורחים בתום האירוח?

המאמר במדור "אור וחיות" מסביר בדרך החסידות את השאלה: מדוע בכלל יש יהודים עניים שזקוקים לנדבתם של העשירים? כהקדמה למאמר, הבאנו את הרקע לאמירתו, את ההתרגשות שבה הוא התקבל ואת השינויים שהתחוללו בעקבותיו - כפי שמספר הרבי הרי"צ במכתב.

03 אברהם אבינו לא חיכה לאורחים. הוא יצא לחפש אותם, ורץ אליהם מיד כשהבחין בהם. מהתנהגותו של אברהם אבינו אנחנו למדים כיצד עלינו לנהוג: להשתדל מאד בהכנסת אורחים בגשמיות, ולא פחות מכך גם ברוחניות. לעזוב הכול, ולצאת ללמד תורה את אלו שרעבים וצמאים ברוחניות.

התוועדות עם הרבי

04 הכנסת אורחים היא תכונה אופיינית לעם ישראל. ירשנו אותה מאברהם אבינו, שהיה מכניס אורחים גדול וחינך כך גם את ילדיו. מאחורי נוהג הכנסת האורחים עומדת גישת חיים שמלמדת אותנו איך עושים חסד ונותנים צדקה.

שיעור בלקוטי שיחות

12 בפרשת וירא אנחנו קוראים על אברהם אבינו, איש החסד ומכניס האורחים הגדול. מצד שני, הפרשה מספרת לנו על אנשי סדום, שהצטיינו בהעדר הכנסת אורחים ומתן צדקה. זו ההזדמנות לעסוק בעולם החסד והנתינה בגישת החסידות. **זעקתו של העני** – מאמר חסידות מיוחד שעורר התרגשות וסערה.

אור וחיות

16 "ניתנה לך אפשרות יוצאת מן הכלל להוסיף בביטחון של עם ישראל בארץ ישראל" – מכתב ובעוצמת צבא ההגנה לישראל" – מכתב מיוחד לבנו של המשורר אורי צבי גרינברג, לקראת גיוסו לצה"ל.

מכתב מבואר

לעזוב הכול ולרוץ לתת מזון רוחני ליהודי

(מהתוועדות שבת פרשת וירא תשמ"ט – תורת מנחם, תשמ"ט, כרך א, עמוד 329)

ההוראה שלמדים מ"וירא אליו ה'", שבכוחו וביכולתו של כל אחד ואחת מישראל, [שהם הלא] בנו ובתו של אברהם אבינו, לזכות לגילוי של "וירא אליו ה'" - על ידי השתדלותו בהכנסת אורחים, וגמילות חסדים בכלל.

ומזה מובן עד כמה צריכים להשתדל בהכנסת אורחים וגמילות חסדים. דוגמת הנהגתו של אברהם אבינו שחיפש אחר אורחים, וכשראה אותם רץ לקראתם, והאכילם והשקם דברים משובחים ביותר. ועל דרך זה צריך כל אחד ואחד מישראל להשתדל בהכנסת אורחים, מתוך זריזות ובסבר פנים יפות.

כשם שהדברים אמורים בהכנסת אורחים וגמילות חסדים בנוגע למזון גשמי של הגוף, כן הוא גם בהכנסת אורחים וגמילות חסדים בנוגע למזון רוחני של הנשמה, [וזאת] על ידי הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה.

ישנם יהודים רבים שנמצאים במעמד ומצב של רעב וצמא למזון רוחני, יהדות, תורה ומצוותיה, עד לפנימיות התורה. ולכן, [כמו אברהם אבינו], חובתו וזכותו של כל אחד ואחד להשתדל לחפש אחריהם, ולהאכילם ולהשקותם במזון רוחני - [שזו ה]תורה, שנקראת לחם וכן מים, [ומיסודות התורה ו]עד לפנימיות התורה, שנמשלה לחלב ודבש, שמן ויין. ומכיוון שכן, צריך כל אחד ואחד להשתדל בהכנסת אורחים וגמילות חסדים ברוחניות, על ידי הפעולה של הפצת התורה והיהדות, עד להפצת המעיינות חוצה.

[בעניין זה] יכול מישהו לטעון, שכבר עסק רבות בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, וכבר קירב יהודים רבים לתורה ומצוות, ו[אם כן] מהו ההכרח כל כך שגם **ברגע זה** יעסוק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה?

והמענה על זה [נמצא] בהנהגתו של אברהם אבינו:

במשך שנותיו של אברהם אבינו, [הוא] עסק רבות בפרסום אלוקות בעולם. ובלשון הרמב"ם: [אברהם] "התחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד, והיה מהלך ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה כו', עד שנתקבצו אליו אלפים ורבות".

ואף על פי כן, בהיותו בן תשעים ותשע שנה, ביום השלישי למילתו - ישב [ב]פתח האוהל לראות אולי יעבור **עוד אדם אחד** שיכול להאכילו ולהשקותו, ולפעול עליו לברך למי שאמר והיה העולם.

ומזה מובן גם בענייננו. שאף על פי שכבר עסק ופעל רבות בהפצת התורה והמעיינות, עליו להמשיך ולהוסיף יותר ויותר, לקרב עוד יהודי ועוד יהודי.

[ויתרה מכך: על] מה שטוען שכבר עסק רבות בהפצת התורה והיהדות, [התשובה לכך היא ש]הרי זה בבחינת "אני את נפשי הצלתי", למלא [את] חובתו בהפצת התורה והיהדות - אבל אותו יהודי שנמצא עתה במצב של פיקוח נפש [רוחני] - לא ייושע מזה שפלוגי [שאותו יהודי שיכול היה לתת לו מזון רוחני] עסק [כבר] אתמול בהפצת התורה והיהדות!

ואפילו בנוגע **לחובתו** לעסוק בהפצת התורה והיהדות, [אי אפשר להסתפק במה שכבר עשה בעניין. ש]הרי עצם העובדה **שרואה** יהודי שנמצא במצב של פיקוח נפש, מהווה הוכחה ברורה שהפעולה על יהודי זה היא חלק מתפקידו **ושליחותו**, ובוודאי ניתנו לו הכוחות הדרושים לכך, ולכן עליו להניח [לעזוב את] כל ענייניו ולרוץ כדי לגמול חסד עם יהודי זה, לקרבו לקדוש ברוך הוא, לתורתו ומצוותיו.

[וזה] שייך לכל אחד ואחד מישראל, למגדול ועד קטן, האנשים והנשים והטף. ש[כולם] יכולים וצריכים להשפיע על כל אחד ואחד מהם, וכל אחד ואחד מהם יכול וצריך להשפיע על אחרים, גם [הילדים] הקטנים - שכן בימינו אלו נתבארו גם ענייני החסידות באופן המובן גם לקטנים. ואם טוען שאינו יודע, הרי בכל מקום ומקום ניתן למצוא מי שילמד אותו, ו[אז] יוכל להשפיע.

איזו הכנסת אורחים

בסוף פרשת לך-לך קראנו על ברית המילה שעשה אברהם, ופרשת וירא ממשיכה לתאר את מה שקרה בימים שלאחר הברית. כך מספרת התורה:

וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֵי מֶמְרָא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל בְּחַם הַיּוֹם.

הפסוק קצר, אך מספר המון.

המפרשים² מסבירים שהיה זה היום השלישי לברית של אברהם, כשהכאבים עוד לא שכחו. היה זה יום חם מאד, ולא סתם. השם "הוציא חמה מנרתיקה", הגביר את הטמפרטורות עד שבחוץ שרר עומס חום קיצוני. הקדוש ברוך הוא עשה זאת כדי שאנשים לא יסתובבו בדרכים ויבואו להתארח אצל אברהם, בכדי שהוא יוכל לנוח ולהתאושש. אך אברהם ממש לא הולך לנוח. אם האורחים לא באים אליו, הוא יביא אותם. הוא יושב בפתח האוהל שלו ומצפה לאורחים.

ואז השם מתגלה אליו. בזכות³ המצווה החשובה של ברית המילה, זוכה אברהם לכך שבורא העולם בעצמו בא לבקר אותו ולסעוד אותו.

אלא שממש בעיצומה של אותה התגלות רוחנית, מפציעים מרחוק שלושה אורחים. בהמשך מתברר שאלו אינם אורחים תמימים, אלא מלאכים שבאים בשליחות מיוחדת עם בשורות, אבל את זה אברהם לא יודע. אברהם רואה הזדמנות להכניס אורחים, והוא רץ אליהם בשמחה:

וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, וַיֵּרָא, וַיֵּרָץ לְקִרְיָתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל, וַיִּשְׁתַּחוּ אֲרָצָה.

אברהם פונה אל עוברי האורח ומציע להם להתארח אצלו, והם מקבלים את הצעתו:

יֵקַח נָא מֵעֵט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ, וְאָקַחְהָ פֶתַח הַחֵם וְסַעְדוּ לְבָכֶם אַחַר תַּעֲבְרוּ כִּי עַל כֵּן עָבַרְתֶּם עַל עַבְדְּכֶם, וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה כְּאִשֶׁר דִּבַּרְתָּ.

אך לפני⁴ שאברהם רץ לקבל את האורחים, הוא פונה אל השם בבקשה:

וַיֹּאמֶר: אֲ-רְנִי אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ.

1. בראשית, יח, א.
2. על פי פירוש רש"י כאן.
3. ראה לוח היום יום ט חשון.
4. על פי הפירוש השני ברש"י.

בלקוטי שיחות

תרגישו בבית

הכנסת אורחים היא תכונה אופיינית לעם ישראל. ירשנו אותה מאברהם אבינו, שהיה מכניס אורחים גדול וחינך כך גם את ילדיו. מאחורי נוהג הכנסת האורחים עומדת גישת חיים שמלמדת אותנו איך עושים חסד ונותנים צדקה.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות חלק כה, שיחה ראשונה לפרשת וירא.

עריכה:

הרב דויד אולידורט

הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ

לביתו, ולאחר שהאכילם והשקם היה נותן להם מתנות וצידה לדרך.

התנהגותו במידת הכנסת אורחים עשתה רושם גדול למעלה, והוחלט להעמידו בניסיון כדי לבחון עד כמה גדולה צדקתו. אמר השטן: "אני אלך ואנסנו", ואליהו הנביא אמר: "לא כי, מוטב שאני אלך". החליטו לשלוח את אליהו הנביא לשם כך.

בא אליו אליהו הנביא ביום השבת אחר הצהריים בדמות עני עובר ושב ההולך במקלו ובתרמילו. נכנס אליו ואמר: "שבת שלום!".

ר' אליעזר לא התקצף על חוצפת העני לחלל את השבת בפניו, לא גער בו ולא בייש אותו, אלא נתן לו מיד סעודה שלישית, ובמוצאי שבת נתן לו סעודת מלווה מלכה, ולמוחרת ביום ראשון נתן לו גם נדבה הגונה, ולא הזכיר לו כלל כי עשה איסור בבואו אליו מן הדרך בעצם יום השבת עם חפציו ומטלטליו.

כשראה אליהו הנביא את הנהגתו הטובה, נתגלה אליו ואמר לו: "דע שאנכי אליהו, ובאתי לנסותך. ובזכות שעמדת בניסיון לבלי לבייש את האורחים הבאים אליך, תזכה לבן שיאיר את עיני ישראל".

ברכתו של אליהו נתקיימה, ור' אליעזר זכה להוליד את רבי ישראל בעל שם טוב⁶.

איך הוא ראה אותם?

אך לצד ההתפעלות הגדולה מהכנסת האורחים של אברהם אבינו, נשאלת שאלה פשוטה:

כיון שאברהם עמד במצב של "וירא אליו השם", כיצד יתכן שהביט והבחין בעת מעשה ב"שלושה אנשים", בראייה שמתוך שימת לב המביאה לידי "וירץ לקראתם"? הלא בשעת העמידה "לפני השם" צריכה להיות מושללת כל תנועה, ועל אחת כמה וכמה שימת לב, כלפי אדם או כל דבר אחר!

ניתן ללמוד זאת במכל שכן מקריאת שמע, שצריכה להיות "בכוונה" באימה ובריאה

אברהם מבקש לא לפסס את ההתגלות האלוקית הנדירה. הוא מבקש שהשם ימתין עד שהוא יסיים לקבל את פניהם של האורחים ולארח אותם.

בהמשך, מתארת התורה בהרחבה ובפירוט את האירוח יוצא הדופן של אברהם.

הסיפור הזה מלמד בראש ובראשונה על ההשתדלות הגדולה של אברהם אבינו לקיים את מצוות הכנסת אורחים. הציפייה לאורחים, אפילו כשמזג האוויר לא נוח והגוף כואב וחלש, הכנת הארוחה היוצאת מן הכלל, ההתרוצצות והדאגה לשרת את האורחים - כל אלה מלמדים על תכונת הכנסת האורחים המיוחדת של אברהם אבינו.

יותר מזה: אברהם אבינו דוחה את ה'שיחה' עם הקדוש ברוך הוא מפני הכנסת האורחים. נשים לב מה התורה מספרת לנו. האורחים מגיעים לאברהם באמצע ההתגלות האלוקית, והוא פונה לקדוש ברוך הוא ומבקש ממנו להמתין עד שייסיים להכניס אותם אל ביתו ולארח אותם!

מה זה מלמד אותנו? דבר מפליא. הכנסת אורחים חשובה מכל מעלה רוחנית גבוהה ככל שתהיה, יותר אפילו מביקור של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו! כך אומרת הגמרא⁵: "גְּדוּלָה הַכְּנִסַת אֹרְחֵי מֵהַקְּבֵלַת פְּנֵי הַשֶּׁכִּינָה, דְּכָתִיב [-] שְׁנֵאמַר: [וַיֹּאמֶר: ה' אִם נָא מְצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֶל נָא תַעֲבֹר [מֵעַל עֵבְדְךָ]]."

זהו לקח לדורות עבורנו. בימינו, הכנסת האורחים הקלסית, להכניס הביתה ולהאכיל אנשים שאין להם קורת גג ומה לאכול, כמעט נעלמה, ובדרך כלל הכנסת אורחים היא חוויה נעימה של אירוח חברים ובני משפחה לבילוי משותף. דווקא לכן חשוב לזכור שעבור הכנסת אורחים אמיתית - להכניס הביתה נזקקים ולתת להם אוכל חם ומקום לישון - שווה לוותר על הרבה. אם על התגלות של השם אברהם ויתר כדי לזכות להכניס אורחים, בוודאי שאנו נוותר על נוחות ורווחה גשמית, ואפילו על שעת איכות רוחנית, כשמזדמנת לנו אפשרות להכניס הביתה את אלו הזקוקים לכך.

הצדיק רבי אליעזר דר בכפר, והיה מכניס אורחים גדול. שליחים מיוחדים היו יוצאים בפקודתו לחזר אחרי עוברי אורח ולהכניסם

6. סיפורי חסידים, חלק א, עמוד 54.

5. שבת, קכז, א.

ברתת¹ ובזיעה²; לפי שזוהי קריאת "כתב המלך על בני מדינתו", וצריך שיהיו הדברים "כחדשים".

ועל דרך זה בתפלת העמידה, שמאחר ש"המתפלל". צריך שיראה עצמו כאילו שכנה שרויה כנגדו, היינו שעליו להרגיש אז כמי ש"עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא", הרי הדין הוא שאסור לו להפסיק לשום דבר וחייב לעמוד "כעבדא קמי מריה" [- כעבד לפני אדונן], ללא שום תנועות - "אין לזוז ממקומו".

ועל אחת כמה וכמה אברהם, שהיה אז "עומד לפני ה' באופן הכי גלוי ונעלה,

היינו שבנידון דידן [- בנושא שלנו] אין מדובר לא על "כתב" ולא על "כאילו", אלא "וירא אליו הוי" ממש.

ואיך יתכן שבאותה שעה "וירא והנה [שלושה אנשים]", שהבחין בשלושת האנשים!?

חז"ל מלמדים שאנו שבזמן קריאת שמע צריך לחוש יראת כבוד, כמו בקריאת צו מלכות; ובתפילת שמונה עשרה ההרגשה צריכה להיות כמו התייצבות לפני המלך עצמו, ולכן אסור להסיח את הדעת ולחשוב על שום דבר אחר

ואפילו לא לעשות תנועה מיותרת. אפשר גם להרגיש את זה בצורה מוחשית. אפילו יהודי פשוט, כשהוא קורא "שמע ישראל" ומקבל עליו עול מלכות שמיים בכוונה גדולה ובשימת לב בשיאה של תפילה נעילה, לא חושב באותה שעה על דבר מלבד השם. לא על חשבון הבנק ולא על בעיות הבריאות, ובוודאי לא על חוויה שעברה עליו או שמועה ששמע.

מכל זה אפשר להבין את עוצמת החוויה של אברהם אבינו כשהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מתגלה אליו. מתבקש לדמיין את אברהם עומד בלי תזווה, בדממה של קודש ויראת כבוד לפני הקדוש ברוך הוא. והנה, התורה מספרת לנו: "וירא והנה שלושה אנשים ניצבים עליו, וירא וירץ לקראתם".

איך אברהם אבינו, בעיצומה של ההתגלות "באופן הכי גלוי ונעלה" של השם, בכלל מבחין בשלוש צלילות מתקרבות לעברו?! כיצד בכלל הוא רואה אותם ושם לב אליהם, כשהוא בעיצומה של התגלות אישית ישירה של הקדוש ברוך הוא אליו?

הליווי חשוב יותר מהאירוח?

לפני שנשיב על השאלה, נראה בצורה מפורטת יותר מה באמת אנו לומדים מהכנסת האורחים של אברהם אבינו.

וב"שם): פסיקתא דר"כ פ' שור או כשב (בהוצאת באבער, וכן בנוסח כ"י אוקספורד ועוד - נ.י. תשכ"ב; ע"י מו"ק שם: נוסח הכ"י בדק"ס מו"ק שם. וכן הביא בדק"ס ברכות שם (סוף הערה י"ד) מכ"י).

ויש לומר בדיוק גירסא זו, כי אימה ויראה - רגש שבנשמה, רתת וזיע - ענין שבגוף (ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל מו"ק שם ד"ה מה להלן). סה"מ תיש"א ע' 250 ובהערה 2 שם. לקו"ש ח"כ ע' 548 - סוגים נפרדים (להעיר גם מלשון הב"ח לטור שם: ומדלא קאמר נמי לא באימה וביראה ולא ברתת וכו' ע"כ). ועד"ז ד' אותיות שבשם הוי' (שהם כנגדם) - הנסתרות, הנגלות.

ג. כ"ה גם בהמשך הסעיף בשו"ע אדה"ז שם (וכ"ה גם בדפוס ראשון דשו"ע אדה"ז). וכ"ה בש"ס מו"ק שם (בה"א). אבל בשו"ע המחבר בלי ה"א (ושם: וזיע - בלי ב'). וכ"ה בשני דפוסים שו"ע אדה"ז זיטומיר הג"ל. וכ"ה בשאר כל המקומות שנכנסו בהערה שלפנ"ז. וכ"ה בברכות ובע"י מו"ק דק"ס שם נוסח הכ"י ודפוסים.

ד. צ"ל "אל"?

ה. שו"ע אדמו"ר הוקן האו"ח רסצ"ח. וש"נ.

ו. ברכות לג, רע"א.

ז. שבת י, א. טושו"ע (ודאמו"ר הוקן) או"ח סו"ס צה.

ח. שו"ע אדמו"ר הוקן שם ס"י קד ס"ב.

ט. כלשון הכתוב פירשתו יח, כב.

י. להעיר מב"ד (פמ"ח, ט); וירא בשכינה וירא במלאכים. ובפי' ידי משה שם. ברכי יוסף יו"ד סרמ"ג בתחלתו ושם ד"ה ואשר גמר.

א. שו"ע אדמו"ר הוקן האו"ח ר"ס ס"א.

ב. לכאורה צ"ל "וברתת" בוא"ז (וכ"ה בשני דפוסים שו"ע אדה"ז - זיטאמיר תרס"ז. שם תרכ"ב), וכמו שהוא בהמשך הסעיף שם בהבאת דברי המדרש (וכ"ה בסיום לשון הטור שם (לפנינו. וכן בדפוס וויניציאה שי (דפוס א' הטרור עם הב"י) בנוגע לק"ש. וכן ל' הב"י שם (לפנינו ובדפוס וויניציאה הנ"ל) בפעם הא'. ובפעם הב' - גם "ביראה" הוא בלי וא"ו, וכ"ה תנחומא אמור (י). טור שם (לפנינו ובדפוס וויניציאה הנ"ל) בהבאת המשל שבמדרש. וראה חילופי נוסחאות בויק"ר (הוצאת מרגליות, ירושלים תשל"ב) פכ"ז, ו כמה שניוני גירסאות: "ביראה" בלא וא"ו, או גם "וברתת" בוא"ז. ד' לשונות הנ"ל "באימה כו" הובאו גם: ביזמא (ד, ריש ע"ב - לגיסרת הע"י וכ"י (ראה דק"ס שם). וכן באדר"ג רפ"א) - לענין תורה - ושם "ביראה ברתת" בלא וא"ו; בויק"ר שם לפני' במשל (לענין אחר), ושם לפנינו וביראה ורתת - שניהם בוא"ו, ובויק"ר (מרגליות) שניהם בלא וא"ו; ויק"ר פ"א ז בלשון המשל. וגם שם כמה שניונים - ראה הוצאת מרגליות. ובתנ"כ שמיני י, ד "צ"ל שם רמז תורה, וכן תנחומא שמיני (ט) - רק ג' לשונות "באימה וברתת וכו' ע"כ. וכן ביזמא שם לפנינו. וקורב לומר שזוהי השמטת מעתיק. ואכ"מ). - וראה ברכות כב, א (ומו"ק ט, א) באימה וביראה וברתת וכו' ע"כ. אבל בשו"ע המחבר ריש הסימן כאן "ברתת" בלא וא"ו (וכן הוא בדפוס ראשון דשו"ע אדה"ז כאן) (וכ"ה בטור דפוס אויגסברג - שתי הפעמים. ובב"ח ופרישה שם (בשם הב"י) ב' הפעמים). וכ"ה בכמה מקומות (ומהם: במקורו במדרש - ויק"ר פכ"ז ו (לפנינו, וכן בויק"ר הוצאת מרגליות) - שמשם הובא המשך לשון אדה"ז. כנסנו עה"ג דשו"ע אדה"ז (וכמ"ש בטור

הנה כך כתב הרמב"ם:

מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁל דְּבָרֵיהֶם [- חֻמּוֹת] לְבַקֵּר חוֹלָיִם, וּלְנַחֵם אֲבָלִים, וּלְהוֹצִיא הַמֵּת, וּלְהַכְנִים הַפֶּלֶה, וּלְלוֹוֹת הָאוֹרְחִים...

שֶׁכֶּר הַלְוִיָּה מְרַבָּה מִן הַפֶּל.

וְהוּא הַחֵק שֶׁחֲקָקוּ אֲבָרָהָם אֲבִינוּ וְדָרְךְ הַחֶסֶד שֶׁנֶּחֱגַג בָּהּ: מֵאֲכִיל עוֹבְרֵי דְרָכִים וּמִשְׁקָה אוֹתָן וּמְלוֹה אוֹתָן.

וּגְדוּלָה הַכִּנְסַת אוֹרְחִים מִהַקְפֵּלַת פְּנֵי שְׂכֵינָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֵּרָא וְהָיָה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים" - וְלוֹוִים יוֹתֵר מִהַכְנָסָתָן.

אָמְרוּ חֻמּוֹת: כָּל שְׂאִינוּ מְלוֹה, כָּאֵלוּ שׁוֹפְךְ דָּמִים.

אנחנו רגילים לביטוי "הכנסת אורחים", ולכאורה בצדק. זאת משום שהחלק הקשה והדורש ביותר באירוח הוא פשוט להכניס את האנשים הביתה ולקבל אותם. אבל לא כך הרמב"ם קורא למצווה הזו. הוא מדבר על המצווה "ללוות האורחים".

והשאלה פשוטה:

למה כתב הרמב"ם "וללוות האורחים", ולא בביטוי הכולל הכל: "הכנסת אורחים"?

מדוע בחר הרמב"ם פרט אחד באירוח כדי לתאר דרכו את המצווה?

אם כבר בוחרים פרט, אפשר לבחור את האכילה או את השינה; למה את הליווי? לכאורה, זה הפרט הכי פחות חשוב: אחרי שקיבלנו את האורח במאור פנים, דאגנו לו לכל צרכיו וכעת הוא שבע ורענן ומוכן להמשיך בדרכו, אנחנו גם יוצאים ללוות אותו עד הרכב או עד תחנת האוטובוס. מה כל כך חשוב בליווי של האורחים, ומדוע?

וכפי שאפשר לראות מהמשך דבריו של הרמב"ם, ליווי האורחים בתום האירוח הוא חלק חשוב ומרכזי מאד במצווה עצמה. במובן מסוים, נראה שהליווי של האורחים לדרכם חשוב אפילו יותר מעצם ההכנסה שלהם הביתה, יותר אפילו מלתת להם ארוחה חמה ומיטה.

ואילו מילים! "שכר הלווייה מרובה מן הכול", "הוא החוק שחקקו אברהם אבינו", "ליוויים יותר מהכנסתם", ואפילו "כל שאינו מלווה, כאילו

שופך דמים". לא פחות! שניבין: הכנסתי אורח הביתה, האכלתי אותו בארוחות חמות וטעימות, פינקתי אותו במשקאות, דאגתי לו לחדר עם מצעים ומזגן, ולאחר שלושה ימי פנסיון מלא נפרדתי ממנו לשלום ליד דלת הבית ונופפתי לו לשלום בלי ללוות אותו - וזה כאילו רצחתי? מה פשר ההשוואה המצמררת הזו?

יהודי עשיר היה מהדר במצוות הכנסת אורחים. לכולם היה ידוע כי ביתו פתוח לרווחה תמיד לכל המעוניין, וארוחות חמות מוגשות בו במאור פנים לכל מי שחפץ. עניים ועוברי אורח היו פוקדים את ביתו תדיר.

לילה אחד פרצה דלקה בביתו. האש השתוללה מבלי מעצורים וכילתה את הבית כליל. רק העשיר ובני ביתו ניצלו כשהם נותרים בחוסר כל.

הלך אותו עשיר אל רבו, ותמה בפניו מדוע הגיעה לו צרה כזו.

ענה לו הרב:

התורה מספרת על אברהם אבינו⁷: "וייטע אשל בבאר שבע". חז"ל⁸ מסבירים שהמילה "אשל" מרמזת עד כמה אברהם השתדל בהכנסת אורחים. הוא העניק להם אכילה, שתיה ולוויה - "אשל".

גם אתה הכנסת אורחים. האכלת אותם והשקית אותם, אך לא ליווית אותם לדרכם. ב"אשל" שלך חסרה האות ל', ולכן שלטה בנכסיך ה"אש".

להרגיש בבית

כדי להבין מדוע הליווי כל כך חשוב במצוות הכנסת אורחים, אנחנו צריכים להבין מה בעצם מיוחד במצוות הכנסת אורחים יותר מכל המצוות האחרות של עזרה לזולת וגמילות חסד.

נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

בכלל, בענייני גמילות חסדים, ובמצוות שבין אדם לחברו בכלל - מה שנוגע בעיקר הוא הנפעל, הטובה והתועלת

7. בראשית כא, לג.

8. מדרש לקח טוב שם ועוד.

לתת את הכסף הזה לעני כצדקה, הוא אפילו לא יודע לאן המטבע התגלגלה ובטח שהוא לא נתן את הכסף לעני בשמחה ומתוך תחושת הזדהות עם המצוקה שלו. ובכל זאת - המצווה נעשתה. שוב אנחנו רואים: מה שחשוב בעיקר זה "מה הוא מקבל", ופחות "מה אתה מרגיש".

וזו הייחודיות של מצוות הכנסת אורחים. במצווה הזו, בשונה מכל שאר המצוות של עזרה לזולת - התחושה הרגשית שלנו קריטית לקיום המצווה. אורחים צריך לארח בצורה כזו שהאורח ירגיש שאנחנו באמת שמחים לארח אותו, להתעניין בו ולעשות לו טוב על הלב.

למה זה כך? כי בכל שאר מצוות העזרה לזולת, אפשר לעשות אותן מהשפה ולחוץ. אפשר לחייך חיוך מנומס ולתת תחושה של אכפתיות, גם אם זה לא מה שאתה באמת מרגיש בפנים. אבל במצוות הכנסת אורחים זה לא כך. אם לא נקבל את האורח ברצון ובשמחה, הוא לא ירגיש בבית.

המצווה היא להעניק לאורח תחושה טובה, שיהיה לו כיף ונעים לשהות במחיצתנו. גם אם ניתן לו חדר פרטי, מיטה חמה ואוכל בשפע - אם זה לא יבוא מהלב, הוא לא ירגיש בנוח. עצם זה שהוא נכנס אליך הביתה מעמיד אותו במצב לא נעים ובתחושה ש'עושים לו טובה', ולכן אתה חייב לתת לו הרגשה שאתה באמת מתעניין בו ואכפת לך ממנו. את זה אי אפשר לזייף. רק כשהמארח באמת ובתמים יהיה שמח ומאושר מזה שהאורח נמצא בצל קורתו, האורח ירגיש אותו דבר.

נתאר לעצמנו משפחה צעירה שמגיעה לשבת חתן לעיר זרה, ומתארחת בבית של חבר של בנדוד שגר באותה עיר. המארח נותן להם חדר מאובזר, הוא דואג שהילדים שלו לא ירעישו כשהם ישנים וגם לא מעיר להם על כך שהילדים שלהם מלכלכים את הסלון. המשפחה המארחת מחייכת לאורחים באדיבות ומספקת את כל צרכיהם. אך למרות כל התנאים המפנקים, האורחים ירגישו אי נעימות וישמחו כשהאירוח יסתיים והם יוכלו לשוב לביתם. זו ההרגשה שמלווה באופן טבעי כל אורח שנכנס לטריטוריה של מישהו אחר.

מצד שני נחשוב על משפחה צעירה שבאה להתארח אצל ההורים. אולי כאן לא יקצו בעבורם את החדר המפואר ביותר, אולי גם יהיה רעש ותהיה המולה וקצת חוסר פרטיות. אבל הם ירגישו רצויים, משום שההורים ישמחו באמת לראות אותם ולארח אותם ויתרגשו מעצם זה שהם באו להתארח. כאן הם ירגישו בבית,

הבאה לחברו בפועל^{יא}.

ואילו מידת החסד של האדם גומל החסד אינה נוגעת כל כך לאדם מקבל החסד. כפי שאנו מוצאים לגבי צדקה^{יב}, שמי ש"מאבד סלע [- מטבע] מתוך ידו ומצָאָה עני והלך ונתפרנס בה", קיים מצות צדקה^{יג}.

אולם בהכנסת אורחים נוסף חידוש מיוחד, שמדת החסד, הרגש החסד של בעל הבית המארח, נוגעת לנפעל - לפעולות הנעשות עבור האורח.

הכנסת האורח צריכה להיעשות באופן שהאורח ירגיש שכל פעולות המארח בשבילו באות מצד התעניינותו, מצד הרגש שלו - אהבת ישראל.

התורה מצווה אותנו במצוות רבות של עזרה לזולת: הלוואה (ללא ריבית), צדקה, עזרה כשחבר נתקע עם הרכב, ביקור חולים, כיבוד הורים, סיעוד חולים וניחום אבלים.

בכל המצוות האלה, המצוות שבין אדם לחברו, מה שחשוב בעיקר זה "מה הוא מקבל". פחות משנה למה בדיוק אתה - זה שנותן ומסייע - התכוונת ולמה עשית את מה שעשית. העיקר הוא התוצאה, שהנזק יקבל ויעזר. נכון, המצווה תהיה מושלמת יותר אם לא תעשה אותה בסבר פנים של מלפפון חמוץ אלא באדיבות וברוחב לב, אבל זה לא החלק הקריטי של המצווה.

למשל: כשהשכן המבוגר צריך עזרה להעלות את הקניות הביתה, החובה שלנו היא לעזור לו להביא את הסלים ליעדם. רצוי שזה יבוא מתוך תחושת הזדהות ורצון כן לעזור, אבל לא זה העניין. כך גם כשתורמים צדקה, מתקנים פנצ'ר או עוזרים בחיפושים אחר אדם שנעדר - העיקר הוא לעזור, ופחות חשוב מה אנחנו מרגישים בלב ועד כמה המניע שלנו לעזור אותנטי.

הדוגמה הכי חזקה לזה היא האמירה של חז"ל שאם אדם איבד מטבע ומצא אותה עני וקנה בה אוכל, המאבד קיים מצווה. נשים לב: הוא לא חשב

יא. וראה אתון דאורייתא כלל כג בסופו. לקוטי שיחות ח"ט ע' 202 ואילך. וש"נ.

יב. ספרי תצא כד, יט. פרש"י שם. פרש"י ויקרא ה, יז בסופו. וראה אתון דאורייתא שם.

יג. להעיר מנתיבות עולם (למורה"ל) נתיב גמ"ח פ"ב (קרבן לסופו) החילוק בין גמ"ח וצדקה, דגמ"ח היו מצד הנותן, וצדקה היא מצד המקבל. וראה שם פ"ד.

משום שהם יודעים שהם רצויים ואהובים אצל המארחים.

אם כן, כדי לקיים את מצוות הכנסת אורחים כמו שצריך, המארח צריך להכין את עצמו ולהיכנס למצב רגשי של הכנסת אורחים. הוא צריך באמת לחוש אכפתיות והתעניינות כלפי האורח, לא רק לעשות את הפעולות המעשיות של האירוח.

שעת פרידה

כאן באה החשיבות העצומה של ליווי האורחים אחרי האירוח:

ונקודה זו באה לידי ביטוי בחיוב "ללוות האורחים".

שכן, לוויה אינה ענין של מילוי צרכיו של האורח בעודו אורח, כמו סיפוק אכילתו ושתייתו כו' -אלא היא מצד מדת גמילות חסד, ולכן חובה זו קיימת גם לאחרי שפסקה השייכות ביניהם, בשעה שהלך האורח לדרכו.

וממילא, על ידה מרגיש האורח שכל מה שנעשה בשבילו בא מצד הרגש הלב של בעל הבית המארח, שמתעניין בו וטובתו נוגעת לו.

מה המבחן האמיתי שיכול לאמת האם האורח באמת חשוב למארח או שהוא רק עושה לו טובה? התשובה היא: לראות איך מתנהגים אליו אחרי שהסתיים האירוח, לבדוק איך נפרדים ממנו.

כשאדם תורם צדקה לעני, מתקן פנצ'ר או עוזר לשכן לסחוב את הקניות - הוא לא מתעניין בו אחרי שהסתיימה המשימה. הוא לא לוקח את מספר הטלפון של העני או של בעל הרכב כדי להתעניין איך הם ישנו בלילה, ולא דופק אצל השכן לשאול אם הקניות היו מוצלחות. הוא מסיים את תפקידו ברגע שהעזרה הושלמה, כי אין כאן היקשרות רגשית ביניהם אלא רק פעולה מעשית של עזרה וחסד.

הכנסת אורחים היא מצווה שדורשת אכפתיות, לב פתוח ורצון. ומה שקורה רגע אחרי, יכול ללמד אותנו האם זה באמת היה אירוח מהלב או רק 'לצאת ידי חובה'.

נחזור לאותה משפחה שמתארחת בבית מכר חרוק. כאשר הם יארזו את מזוודותיהם ויצאו

בשקט, המארחים יחייכו בנימוס ויאחלו להם דרך צלחה, אחד מבני המשפחה המארחת אולי יעזור להם להוריד את המזוודה במדרגות, וברגע שהם ייצאו מהבניין ייפרדו דרכיהם לשלום. בזאת הסתיים האירוח.

הדוגמה ההפוכה היא אותה משפחה צעירה שמתארחת אצל ההורים. שם הפרידה היא החלק המרגש ביותר, יותר מהאירוח והבילוי המשותף. ההורים ושאר בני המשפחה מלווים את האורחים עד הרכב, ממשיכים לדבר אפילו דרך החלונות של הרכב, וכשהרכב כבר נוסע ההורים נשארים לעמוד במקום ומנופפים לשלום - בגלל הקושי להיפרד.

המבחן לאירוח מהלב הוא לא טיב המנות שמוגשות לאורחים או איכות המזרנים, כי אלה לא מספרים על קשר רגשי ודאגה אמיתית. רק אחרי שהאירוח הסתיים והמארחים יכולים 'לסמן וי', אפשר לבדוק האם מאחורי הצלחות והמזרנים יש גם רגש אמיתי. אם כשמגיע הזמן להיפרד המארח מלווה את האורח לדרכו, זה סימן שהאורח לא היה בשבילו 'פונקציה של מצווה' אלא שהוא באמת חש כלפיו אכפתיות, ולכן גם כשהאורח כבר לא זקוק לשירותיו הוא עדיין שומר איתו על קרבה עד הרגע האחרון.

כעת נוכל להבין את דברי הרמב"ם, שמתמקד בליווי האורחים והופך אותו לעיקר במצוות הכנסת אורחים:

ועל פי זה מובן גם הטעם שציין הרמב"ם כעניין בפני עצמו, מתוך פרטי מצוות הכנסת אורחים, רק את ענין "ללוות האורחים",

כי דווקא בזה בא לידי ביטוי העיקר במצוות הכנסת אורחים - שימת הלב לאורח".

כשהרמב"ם רוצה להגדיר את המהות של מצוות הכנסת אורחים, הוא בוחר דווקא בפרט שמבטא את העובדה שנבנה כאן קשר רגשי. מתוך מכלול פעולות האירוח, האקט שאולי נראה לנו הכי לא חשוב, הליווי בפרידה, הוא זה

יד. וגם לפי פשוטות הכוונה בלוי' בכדי שהאורח לא יזוק בפועל וכיו"ב, הרי בעת שמלווה אינו במצב של נצרך וחסר, דלא כבשאר גמ"ח אכו"ש וכי' לאורח שהוא נצרך וחסר או. וא"כ גם בזה ניכרת ומודגשת מדת חסדו וטובו (שימת לב) של בער"ב המארח להארוח. וראה זח"א קד, סע"א "דהא כלא בהאי תליא" (וראה שם ואל"ך - הביאור). ונתיבות עולם שם פ"ה - פעולת הלוי'.

דורשת מאיתנו לבטא במעשים תחושה אמיתית של אכפתיות.

אך ניתן לקחת את הרעיון הזה גם לכל שאר המצוות שבין אדם לחברו. אומנם הרגש שלנו הוא לא החלק החשוב במצוות האלה, אך בוודאי שאם כן נרגיש אכפתיות ודאגה כלפי הזולת, הדבר ישפיע גם על צורת עשיית המצווה ועל תחושתו הטובה של הזולת.

בכל פעם שאנו עושים טובה למישהו, נעצור לרגע לחשוב עליו וננסה לחוש אמפתיה כנה כלפיו. כשנפגוש עני שמבקש צדקה, לא רק נפתח את הארנק אלא נתעניין בו ונשתדל להזדהות עם המצוקה שלו; כשניקח מישהו 'טרמפ', נשתדל לתת לו תחושה טובה כאילו מדובר בחבר טוב שאנו שמחים שהצטרף לנסיעה שלנו; כשניתן לאדם זקן לעקוף אותנו בתור, נעשה זאת בשמחה ובחיוך, שירגיש כאילו מדובר בנכד שלו שמכבד ואוהב אותנו; לפני שמגיע אורח הביתה, נדבר עם הילדים ונספר להם כמה אנו שמחים לבואו של האורח.

החוק של אברהם

את כל זה אנחנו לומדים, כפי שכותב הרמב"ם, מאברהם אבינו. נחזור ונקרא: "וְהָיָה הַחֹק שֶׁחֻקְךָ אֲבָרָהִם אֲבִינוּ וְדָרֶךְ הַחֶסֶד שֶׁנִּהְיָ בָּהֶם: מֵאֲכִיל עֹבְרֵי דְרָכִים וּמְשַׁקָּה אוֹתָן וּמְלֵוֶה אוֹתָן".¹⁰ מסביר הרבי:

וזהו המשמעות של המשך העניינים שבדברי הרמב"ם כאן - "שכר הלוויה מרובה מן הכל. והוא החוק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה, מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלווה אותן":

"החוק שחקקו אברהם" אינו מתייחס רק לפרט של מעשה הלוויה, אלא על האופן הכללי של הכנסת האורחים. שאברהם אבינו יסד את מצוות הכנסת אורחים באופן כזה, שתכלול לא רק את המעשה והנפעל של גמילות חסד, צרכיו של האורח, אלא גם את מדת החסד של בעל

שמעיד האם באמת אירחנו מהלב ונתנו לאורח תחושה של בית.

זה גם פשר ההשוואה המפתיעה בין מארח שאיננו מלווה את אורחו ל'שופך דמים', חלילה:

יתירה מזו: כאשר חסר הליווי, יש חסרון גם במצות הכנסת האורחים שבאכילה והשתיה שניתנו לאורח¹¹.

בלי ליווי, עלולה להיגרם הרגשה של שפיכת דמים אצל האורח: כאשר המארח אינו מלווה אותו, מבחין האורח בהעדר ההתעניינות בו וההתמסרות עבורו - מדת החסד שבפעולה - ואזי אין רוחו נוחה מ"הכנסת אורחים" זו, ו"אזיל סומקא ואתי חירא"¹² [- הפנים מחווירות], הוא מרגיש בזיון בדבר, "שפיכת דמים".

חז"ל אמרו ביטוי חריף מאד: "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים". כלומר, ביוש והשפלה בפומבי חמורים כמו לרצוח אדם. מעבר לחריפות הדברים, יש לדימוי הזה גם ביטוי פיזיולוגי: רוצח 'שופך את דמו' של הנרצח במוכן המילולי; ומי שמבייש גם הוא 'שופך דם' - כי האדם שהוא מבייש מחוויר ונראה נטול חיים, כמו מת, כאילו הדם שלו נשפך ואיננו.

לפי זה נבין גם את החומרה והמשמעות של אירוח ללא פרידה, עד כדי כך ש"כל שאינו מלווה כאילו שופך דמים". אם לא מלווים את האורח לשלום, הוא עלול לחוש פתאום שלמרות כל השפע שהורעף עליו הוא בעצם 'נוזק' שעשו לו טובה. המאכלים המשובחים שהוגשו לו לא היו ביטוי לזה שהוא רצוי כאן, החדר המעולה שהוקצה לו הוא רק כדי לצאת ידי חובה. עובדה: המארחים סיימו לעשות את המצווה, ועכשיו אני כבר לא קיים. אני עוזב את הבית ויוצא לדרך לבד. זו תחושה נוראה של עלבון צורב והשפלה איומה, שגורמת לאדם להחוויר. זוהי "שפיכות דמים", חלילה.

למדנו שמצוות הכנסת אורחים מיוחדת משאר מצוות העזרה לזולת, בכך שהיא

10. ראה רבינו בחיי פרשתנו כא, לג: ודע כי מצוות לוי' היא גמר המצוה באכסני' ותכלית השכר. ומובן מדבריו לכאן (כהביאור בפנים), שהיא לא רק גמר המצוה בזמן, כ"א (גם) השלימות שבהמצוה.
11. ב"מ נח, סע"ב בנוגע להלבנת פנים, שהוא "כאילו שופך דמים".

הבית המארח.

וזהו "דרך החסד שנהג בה", שביחד עם היותו "מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן" תבוא גם לווית האורחים.

זה מה שמיוחד כל כך בהכנסת האורחים אברהם אבינו: הליוי - שהוא הסימן לכך שמדובר בהכנסת אורחים מתוך תחושת חסד ואכפתיות אמיתית.

ההשתדלות, ההתמסרות, הטרחה, השפע ורוחב הלב - כל זה היה אצל אברהם אבינו, אבל לא זה העיקר. אברהם אבינו מלמד אותנו משהו יסודי על הכנסת אורחים. הוא מלמד אותנו את "דרך החסד": להרגיש את הצורך של האחר בלב, ואם צריך אז לייצר את הרגש הזה בעזרת מחשבה מודעת, אכפתיות ודאגה לאורחים. רק כך הם ירגישו בבית מהרגע הראשון, כך נפתח להם את הדלת ונכניס אותם הביתה בהכנסת אורחים כמו שלמדנו מאברהם אבינו. והמבחן יהיה ברגע שאחרי: אם, כמו אברהם אבינו, יהיה לנו קשה להיפרד ולא נשלח את האורחים לשלום בלי ללוות אותם.

לראות את האורחים

עכשיו נוכל לחזור לתחילת הסיפור, ולהבין איך בכלל אברהם אבינו ראה את שלושת האורחים תוך כדי ההתגלות של הקדוש ברוך הוא אליו:

[וזהו] "החוק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה": שדבר עיקרי בהכנסת אורחים הוא מדת החסד שבזה, ההתעניינות ושימת הלב לאורח.

והדגשה זו אינה רק בשעת קיום מעשה הכנסת האורחים, כאשר המארח "מאכיל עוברי דרכים" או לאחר זה, אלא גם לפני זה, תיכף בשעה שהוא רואה את האורחים ומקבל את פניהם, נוגעת שימת הלב וההתעניינות באורחים.

ודבר זה בא לידי ביטוי בפסוק "וירא והנה שלשה אנשים". אברהם שם לבו לשלושת האנשים, אפילו תוך כדי "הקבלת פני שכינה".

אברהם אבינו הוא זה שמלמד אותנו ש"גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה". ולא רק בכך שהוא רץ אל אורחיו, וביקש מהקדוש ברוך הוא שימתין לו. אכן, עצם זה שהוא הבחין בשלושת האורחים - זו כבר גדולתו של אברהם.

גם ההתגלות האלוקית הגדולה של אברהם לא גוזלת מאברהם את הדאגה לאחרים, את הפניות הרגשית ואת האכפתיות לנזקקים. אפילו ברגע הנשגב הזה, הוא רואה מרחוק את האורחים וכבר מרגיש את הצורך העמוק לעזור להם, לתת להם קורת גג ואוכל ותחושה טובה של בית.

והדבר העמוק שאנחנו לומדים מכאן הוא שהכנסת אורחים כפי שהיא צריכה להיות, מתוך הזדהות רגשית לאורחים, מתחילה כבר בתשומת הלב, ברגישות לנוכחותם וצרכיהם של האורחים.

הכנסת אורחים איננה מתחילה כאשר מגישים להם אוכל, אלא מיד כאשר האורח מתקשר ומחפש מקום לינה. כשם שלבני משפחתנו אנו תמיד דרוכים לעזור, גם כאשר אנו טרודים מאד בכל מיני עניינים, אם זה באמצע הארוחה או באמצע שיחה חשובה עם חבר טוב, וגם כשאנו באמצע שיעור תורה או שולחן שבת נעזוב הכול כדי לסייע לילד שלנו שנקלע למצוקה באהבה גדולה - כך גם עלינו להיות ערניים לזהות את האנשים שזקוקים למקום, שרוצים להרגיש בבית.

את זה אנחנו לומדים מאברהם אבינו מכניס האורחים הגדול. עצם זה שהוא בכלל הבחין בשלושת האנשים המתקרבים ו'ראה אותם', מלמד אותנו שתשומת לב, התעניינות ואכפתיות מתחילות כבר כשרואים את האורחים מרחוק, עוד לפני שמכניסים אותם הביתה.

הרי אברהם לא חיכה עד שהאורחים יתקרבו לאוהל שלו כדי לבקש מהשם שימתין לו. בעיצומה של ההתגלות האלוקית הוא מבחין באנשים וכבר מבקש מהשם שיחכה ומיד רץ אליהם. את זאת מלמד אותנו אברהם אבינו: הכנסת אורחים מהלב מתחילה בלהבחין באנשים, ונגמרת בליווי שלהם לשלום בתום האירוח.

הסיד עני

מאמר "תפילה לדוד" - לקוטי תורה - תורת שמואל, תרכ"ז, עמוד תכט

בפרשת וירא אנחנו קוראים על אברהם אבינו, איש החסד ומכניס האורחים הגדול. מצד שני, הפרשה מספרת לנו על אנשי סדום, ש'הצטיינו' בהעדר הכנסת אורחים ומתן צדקה. זו ההזדמנות לעסוק בעולם החסד והנתינה בגישת החסידות.

המאמר "תפילה לדוד" של הרבי המהר"ש חושף בפנינו את סדר ההשפעה בעולם, ומשיב על השאלה: למה בכלל יש עניים בעולם? המאמר מגלה לנו את סודות הנתינה ואת הזכות הגדולה שיש דווקא לעניים.

מאחורי המאמר יש סיפור מעניין לא פחות. באותה תקופה שהה הרבי המהר"ש למשך כחודשיים ברומניה, וכך מתאר הרבי הרי"צ במכתב את האירועים שקדמו למאמר ושבו בעקבותיו (אגרות קודש - אדמו"ר הרי"צ, ד, מד) :

"חדר גדול רחב ידים היה בהחצר ההוא. אבל בשעה אחת כבר נתמלא כולו. ובהיות האויר טוב, הוציאו את הבימה לחצר, ובשעה הקבועה יצא הוד כ"ק אדמו"ר מהיכלו, ויעלה על הבימה וישב על הכסא אשר הוכן עבורו. החצר היה מלא מפה לפה, והדרת קדש בשקיטה חרישית חפפה על כל העומדים בחצר ועל גגי בניני החצר והאילנות הגבוהים אשר בחצר ההוא.

הוד כ"ק אדמו"ר הואיל להגיד המאמר: "תפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו". ונועם קול קדושתו נשמע למרחוק, וכל העם רואים את פני קדש הקדשים ושומעים כל הגה היוצא מקדושת לב הוד כ"ק אדמו"ר בהתעוררות העבודה...

"אבל", הרים הוד כ"ק אדמו"ר את הדרת קדושת קולו, ואמר כמדבר בקול טענה: "אמת הדבר, כיון שבכללות העולמות ובעולמות בי"ע [= בריאה, יצירה, עשייה] הפרטיים, צריך להיות הענין של משפיע ומקבל, ועל כן צריך להיות למטה בציור קומה של נשמות ישראל גם הענין של משפיע ומקבל, אבל העני טוען: מדוע צריך הוא להיות המקבל?! וטענת העני היא הלוא טענה צודקת!".

בהישמע דברי קדש הללו יוצאים מפי קדושת הוד כ"ק אדמו"ר, הנה געה העם בבכיה...

[דברי הרבי מהר"ש] צריכים לעמוד תמיד לנגד העיניים, וצריכה לתת כח ועוז לעשות ולחזור ולעשות אך טוב לכל מי שאפשר בכלל, ולבני תורה ושומרי מצוות בפרט.

השיחה הקדושה הלזו, הנה לא זו בלבד שפתחה לב עשירי קיינוב ונדבו סכומים הגונים, ובהמגבית ההיא מעשירי אודסה וקיינוב חילצו את בעלי האחוזות הבינונים והעניים מן המיצר והעמידום בקרן של פרנסה - אלא עוד זאת השיחה פרשה כנפיה בכל מרחבי המדינה ובכל עיר ועיר אשר דבר השיחה מגיע מאירה אור בדרכי הנהגת העשירים להבין שרש דבר גזירת ההשגחה העליונה, וכל איש ואשה בישראל אשר השם יתברך ברכם בלחם לאכול ובגד ללבוש הכירו בהטובה אשר השם הטוב עשה אתם ויגישו תודה להשם בהושיטם יד עזרה לאחייהם העניים, כל אחד ואחת כפי יכלתם בעין יפה ובאהבת אחים".

א. כפרזא סומקא לסוסיא חירא

איזו מעלה ישנה בעוני?

תפלה לדוד הטה ה' אונד עניי כי עני ואביון אני¹.
 ויש להבין... מהו ענין שאמר "הטה ה' אונד עניי - כי עני ואביון אני". שמשמע שמבקש שיטה ה' אונד לענות לו על בקשתו, זהו מחמת הטעם להיותו עני ואביון כו'. ומהו גדל מעלת העוני כל כך?

גם יש להבין מה שאמר רבותנו זכרונם לברכה²: "יאה עניותא לישראל³ כפרזא סומקא לסוסיא חירא" [= יפה עניות לישראל כרצועה אדומה לסוס לבן]⁴. מהו המעלה של עניות...?

בתהלים נאמר: "תפילה לדוד, הטה השם אזנך עניי, כי עני ואביון אני" - ומכאן מובן שהעוני הוא תכונה חיובית שבגללה מבקשים מה' להקטיב לתפילה. כמו כן, חז"ל אומרים שהעוני הוא תכונה חיובית שהולמת את עם ישראל.

ועל כך נשאלת השאלה: איזו מעלה יש בעוני?

ב. ייחוד עני ועשיר

שאלה: למה ברא הקדוש ברוך הוא עניים?

מתחלה יש להבין: למה ברא הקדוש ברוך הוא עניים, והעני צריך לקבל מהעשיר?

למה לא ברא שיהיו הכל שוים, ולכל הפחות שלא יהיה צריך העני לקבל מהעשיר אלא שיקבלו כלם השפעתם מלמעלה...?

תשובה: כל סדר ההשתלשלות הוא במבנה "משפיע ומקבל" - ולכן גם למטה יש עשירים שנותנים ועניים שמקבלים

והנה באמת יש בזה פנה עמוקה למה נבראו עניים:

דהנה למעלה, בכל סדר השתלשלות יש בחינת משפיע ומקבל...

1. תהלים פו, א.

2. חגיגה ט, ב.

3. ובלשון הגמרא: ליהודאי.

4. ובמדר" (ויק"ר פל"ה, ו) ארז"ל "יאה מסכנותא לברתא דיעקב כעיוקא סומקא ברישיה דסוסא חירא" [יפה העניות לבת יעקב כרצועה אדומה בראשו של סוס לבן].

כמו בחינת זו"ן [= זעיר אנופין ונוקבא] דאצילות, שבחינת ז"א [= זעיר אנופין] הוא משפיע לנוקבא;

ועל דרך זה למעלה יותר, בבחינת חכמה ובינה, הוא גם כן בדרך משפיע ומקבל. שחכמה נקראת אב, היא בחינת משפיע - לבינה, היא בחינת אם, בחינת מקבל...

ולפי שיש למעלה בחינת משפיע ומקבל, על כן הכרח שיהיה למטה גם כן בחינת משפיע ומקבל, בחינת עשיר ועני כו'.

ייחוד עשיר ועני גורם לייחוד משפיע ומקבל ברוחניות

ועל ידי ייחוד עשיר ועני, בחינת משפיע ומקבל, למטה - על ידי זה נעשה למעלה גם כן בחינת ייחוד משפיע ומקבל...

הקדוש ברוך הוא ברא עניים ועשירים, ובצורה כזו שהעניים יזדקקו לקבל את שלהם מהעשירים.

יש בכך כוונה עמוקה:

כל סדר ההשתלשלות וההשפעה האלוקית בנוי בתבנית של "משפיע ומקבל". ובאופן כללי, העולם 'מקבל' את השפע האלוקי שאותו 'משפיע' הקדוש ברוך הוא.

המטרה היא ליצור 'ייחוד' בין הכוחות, ובכך לגרום לאלוקות עצמה להתגלות בעולם. וזה קורה על ידי כך שבעולם שלנו נוצר "ייחוד עשיר ועני", בנתינה והשפעה מהעשיר לעני.

ג. ישפוך שיחו

העני מתרעם על הקדוש ברוך הוא: למה אני העני?

והנה על ידי זה, צריך העני לסבל סורים וצער. וזהו מה שכתוב "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו"⁵: "שיחו" הוא לשון תרעומות. שיש לעני תרעומות על הקדוש ברוך הוא: למה צריך הוא לסבל צער וסורים ויקבל מעשיר!?

שבאמת אנו רואים שיש עניים הרבה שהם טובים מעשירים, ואף על פי כן צריך לקבל מהעשיר.

5. תהלים קב, א.

[= אם יהודי עני כל כך שֶהוא אוכל רק חרובים, הוא עושה תשובה¹¹]

ומה גם שטענתו חזקה בתרעמת¹² הנ"ל, למה יגרע חלקו שֶיהיה הוא העני... ואם כן, גדלה צעקתו וטענתו חזקה: מדוע הגיע לחלקו שֶיהיה הוא העני, ומה ראו על ככה?!...

ולֵהיות כי לפי דעתו הנכון עמו, והאמת כן הוא, והעניות שלו הוא מחמת שבסדר השתלשלות צריך להיות כן, ולא בחטאו בא - לכן יותר וכאב לבו מדוע הגיע לו ככה.

ועל ידי זה יוכל לבוא יותר לבחינת המצר, להיות "צעק לבם אל ה'!"¹³...

דווקא התרעומת של העני והסבל שהוא חווה, הופכים את התפילה שלו לאותנטית. זאת מפני שתפילתו של העני מגיעה מתוך תחושת מצוקה אמיתית וקשה מאד, ומטענה מוצדקת על כך שהעני הוא לא תוצאה של ההתנהגות שלו. לכן התפילה שלו נובעת מכאב לב ומצעקה פנימית עזה על גורלו.

ה. ריקם מכל

התבוננות בירידת הנפש למצב הנוכחי מעוררת תחושת 'עניות' רוחנית

ובעבודה בנפש האדם:

הנה אמרו רבותנו זכרונם לברכה: "כל המנבל את עצמו, הקדוש ברוך הוא מגביהו"¹⁴.

והינו, כשהוא מנבל את עצמו להתמרמר על רחוקו מה' אָחַד, כי ידע אינש [= אדם] בנפשו עצם רחוקו מה',

והינו כשמתבונן איך שֶיִרדה נפשו האלקית פלאים להתלבש בגוף ונפש הבהמית -

שמתחלה היתה עומדת באהבה ויראה, כמו שכתוב¹⁵ "חי ה' אשר עמדת לפניו", שֶהיתה עומדת באהבה ויראה ודבוקה בה' אָחַד;

וגם נפשו הבהמית נלקחה מפני שור

וכמו שכתוב בגמרא¹⁶: רב חסדא ורבה, תרנוייהו צדיקי גמריי ניהו. וְלֵרַב חסדא סמידתא לְכַלְבָּא לא מתבעי, וְרַבָּה לא הוה ליה קמחא דשערי אפלו לְלַחֵם [= שניהם צדיקים גמורים. לרב חסדא לא היה מחסור אפילו בסלת לכלבים, ולרבה לא היה אפילו קמח שעורים ללחם]. כי באמת מזוני לא בזכותא תליא אלא במזלא תליא [= פרנסה לא תליה בזכות אלא במזל]...

ולפי שֶזֶה שֶהוא עני ואין לו פלום הוא בלי טעם, על כן יש לעני תרעומות גדולה למה הוא צריך לסבל זה.

דהן אמת שמכרח שיהיו עניים... אכל מפני מה הוא העני?! והרי הוא מתרעם: מדוע לא יהיה העשיר עני, והעני - עשיר?...

אומנם יש צורך בעניים ועשירים, כדי ליצור את הייחוד האלוקי - אך לעני יש תרעומת כלפי הקדוש ברוך הוא: אם הקביעה מי יהיה עני ומי עשיר היא לא בהתאם לבחינת המעשים וההתנהגות, אלא מבחינה גבוהה שלמעלה מהטעם - מדוע אני צריך לעבור ייסורים וסבל ולהיות העני, ולא להיפך?

ד. צריך יהודאי להרובא

העני צועק אל השם באמת

הנה פתיב¹⁷ [כתוב]: "הרם כשופר קולך" - כמו ששופר צדו אחד קצר וצדו האחד רחב. על שם "מן המצר קראתי י"ה, עניי במרחב י"ה"¹⁸, שצריך להיות מן המצר דוקא, דהינו שֶיהיה מצר לו בבחינת פנימית ממש...

והנה פדי להגיע לבחינת מצר זה, יכול העני להגיע יותר.

וכמו שכתוב¹⁹ "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף, ויצעקו אל ה' בצר להם". שעל ידי "רעבים גם צמאים", על ידי זה ויצעקו אל ה' בצר להם" כו'.

וכמאמר רבותנו זכרונם לברכה במדרש רבה באיכה: "צריך יהודאי להרובא - עבד תשובה"²⁰

11. לשון המתנות כהונה על שהש"ר שם: צריך היהודי לחיי צער ורחק עד שאין לו לאכול רק תרובין, אז מקבל מרות ועושה תשובה.

12. בנדפס "בתערומת".

13. איכה ב, יח (ושם "אל א-דני").

14. ראו ברכות טג, ב: כל המנבל עצמו על דברי תורה סופו להתנשא. ובעירובין ג, ב: כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו. [הובאו בד"ה אמר רבי שמואל בר חמני תר"צ].

15. מלכים ב, ה, טז.

16. מועד קטן כח, א.

17. ישעיהו נח, א, ושם "כשופר הרם קולך".

18. תהלים קיח, א.

19. תהלים קו ה-ו.

20. שהש"ר פ"א ע"פ משכני. ושם "עבד תתובא". וראו גם ויקרא רבה

פי"ג, ד, פ"ה, ו.

מאלוקות. כתוצאה מכך ליבו מתמרמר והוא חש את שפלותו העצומה. ודווקא על ידי זה הקדוש ברוך הוא עצמו מגביה אותו, והוא זוכה להתגלות אלוקית שפורצת את כל המגבלות.

1. כי עני ואביון אני

כל אחר יכול להגיע לדרגת 'עני' — על ידי ענווה

והנה באמת כל אדם יכול לבוא למדרגת עני. והענין הוא דהנה עני הוא בחינת ענווה. וכמו שכתוב¹⁶ "עני ורכב על החמור", ותרגם יונתן: "ענותו". והינו לפי שענווה הוא בחינת בטול ושפלות, ועל ידי ענווה יכול להגיע למדרגת עני... וזהו שדוד אמר על עצמו "כי עני ואביון אני". והינו לפי שתפלת עני הוא מגיע למעלה מאד, מחמת שעני מגיע לבחינת מצר.

גם מי שיש לו אישיות מלאה והוא קרוב לקדוש ברוך הוא, יכול להגיע למדרגה הרוחנית של 'עני' – וזאת על ידי ענווה ותחושת התבטלות והכנעה עצמית לאלוקות.

ולכן דוד המלך הציג את עצמו כ"עני ואביון", וביקש שבגלל זה השם ישמע את תפילתו, כי תפילת העני היא התפילה האמיתית והעמוקה ביותר.

שְׁבַמְרֻכְבָּהּ, שְׁגַם הֵם "עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמְשַׁמְעִים בִּירְאָה"¹⁶, וְאוֹמְרִים "קְדוֹשׁ" ו"בְּרוּךְ"; וְכֹאשֶׁר מִתְלַבֶּשֶׁת הַנְּשֻׁמָּה בְּגוֹף וְנִפְשׁ הַבְּהִמִית, הִנֵּה לֹא דִי מָה שֶׁהִיא עֲצָמָה אֵינְנָה חֲפָצָה לְכַלל בָּהּ אֶחָד, הִנֵּה הִיא מְקַרְרֶת גַּם הַנִּפְשׁ הָאֱלֹקִית שֶׁיִּמְשֶׁךְ אַחַר תַּעֲנוּגִים גְּשָׁמִים וְלִשְׁכַח עַל ה' אֶחָד...

והנה כשמתבונן בכל זה, יתמרמר לבו ונפשיו בקרבו על עצם רחוקו מה' אֶחָד – אֵזִי הוא נבזה בעיניו נמאס¹⁷, ומשפיל את עצמו מאד עד קצה האחרון ממש.

ולזה אמרו רבותנו זכרונם לברכה "כל המגביל את עצמו, הקדוש ברוך הוא מגביהו". פרוש: כשמשפיל את עצמו עד קצה האחרון, הקדוש ברוך הוא, שהוא סובב כל עלמין, שאין בו מעלה ומטה, מגביהו¹⁸.

ונמצא פי על ידי העני, שמתבונן איך שהוא רחוק מאלקות – שכמו העני ביתו ריקם מכל, כך הוא ריקם מבחינת המשכת אלקות בנפשו – ועל ידי שפלות ומרירות זו, הקדוש ברוך הוא שהוא סובב כל עלמין מגביהו...

גם בעבודה הנפשית-רוחנית, העוני הוא אידיאל וזכות: כאשר אדם מתבונן בירידה העצומה של נשמתו, שבמקורה הייתה דבקה באלוקות באהבה וביראה, ואפילו נפשו הבהמית הכירה במציאות השם והתבטלה כלפיו, ואילו כעת הוא נמשך לתענוגות העולם ולחומרנות – הוא מבין עד כמה הוא רחוק

16. נוסח ברכת יוצר.

17. ע"פ תהלים טו, ד.

18. וע' מענין זה בד"ה לא תחרוש בשור ובחמור יחידו, ובד"ה וירא ישראל שלא נדפס [נדפס באור התורה בשלח ע' תלה, וע' תסג].

19. זכריה ט, ט. ושם "על חמור".

”ניתנה לך אכשרות יוצאת מן הכלל להוסיף בביטחוננו של עם ישראל בארץ ישראל ובעוצמת צבא ההגנה לישראל”

מכתב מיוחד של הרבי, מחודש אב תשכ”ט, לבנו של המשורר אורי צבי גרינברג, שעמד להתגייס לצה”ל. (אגרות קודש, כרך כו, אגרת ט’תשכב)

”שתיכנס לשלום ותחזור לשלום”

אף על פי שאיני מכירך אישית, הנני לוקח לי [לעצמי] את הרשות לכתוב לך - על יסוד [בסיס] ההיכרות שלי עם אביך ואימך שיחיו בעת ביקורם בניו יורק זה לא כבר [לא מזמן, כשהם באו לפגוש אותי].
ובפרט אכתוב לך בקשר עם זה שהנך הולך להתגייס לצה”ל כפי שמסרו לי הורייך.
וקודם כל אאחל לך שתיכנס לשלום ותחזור לשלום, וששירותך בצה”ל יהיה גם כן בהצלחה ובשלום.
ויהי רצון שימים אלו יהיו הכנה לתקופה של שלום, והשלום יהיה במידה כזו אשר, כלשון חכמינו זיכרונם לברכה, אפילו חרב של שלום לא תעבור בארץ [שאפילו נשק ותחמושת שנועדו למלחמה במקום אחר או לשמירת השלום לא יהיו בארץ] - ואז כל אחד יוכל להקדיש את כל זמנו וכוחו ומרצו לעניינים של שלום, ויקום היעוד [תקום הבטחת הנביא] ”וְכִתְּבוּ חֶרְבוֹתָם לְאֵתִים וְחַנְיֹתוֹתֵיהֶם לְמִמְרוֹת [שכלי המשחית יהפכו לטכנולוגיות חקלאיות]. לא ישא גוי אֶל גוי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה”.
כיוון שכבר לקחתי לי רשות לכתוב לך, ארשה לעצמי להוסיף עוד נקודה, אשר קשורה היא בנושא האמור.

הנחת תפילין - סגולה להרתעת האויבים וניצחון

בוודאי שמעת על דבר פנייתי ובקשתי, עוד לפני מלחמת ששת הימים, אשר כל אחד ואחד מבני ישראל יתחזק ויהדר בקיום מצוות תפילין; ועל אחת כמה וכמה [ובמיוחד] אלה אשר זכו ודרים הם [לגור] בארץ ישראל, היא ארץ הקודש; ובמיוחד אלה אשר מגינים הם על הארץ ועל הדרים בה, שהם אלה המשרתים בצה”ל בכלל, ושומרי הגבולות בפרט.

והדגשתי, אשר אף שאת המצוות צריך לקיים משום שהן מצוות הבורא, שהוא בורא האדם ובורא העולם וחובתנו לעשות את מצוותיו גם אם איננו רואים בכך כל תועלת - הרי בכל זאת יש לכמה מצוות סגולות מיוחדות,

וסגולה מיוחדת יש למצוות תפילין, שהיא מטילה אימה ומתישה את כוחם של שונאי ישראל, שלא יהינו להתגרות בנו מלחמה. ובלשון הכתוב בתורה: ”וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עליך - ופירשו חכמינו זיכרונם לברכה שהכוונה בכך היא לתפילין) - ויראו ממך”.

ויתרה מזו, אשר גם כאשר המצב מתדרדר עד כדי מלחמה בפועל, אז גם כן באה מצוות תפילין - שאותן מניחים על הזרוע ועל הראש - ומנחילה ניצחון מוחלט לצבאות ישראל, כדרשת חכמינו זיכרונם לברכה על הפסוק ”וטרף זרוע אף קדקוד” [שחיילי ישראל הורגים את האויבים במכת חרב, וזאת בזכות התפילין שמניחים על היד ועל הראש].

הביאור מופיע בגופן כזה. מילים שעוזרות לשטף הקריאה הכנסנו ללא סוגריים, מילים שמבארות מושגים או מילים - מופיעות בתוך סוגריים.

השקעה אכסית לעומת הצלת חיים ודאית

יש כמה השואלים ומקשים: איזו שייכות אפשרית להיות [איזה קשר יכול להיות] בין הנחת תפילין בבוקר ימות החול פעם ביום, למהלך העניינים בחזית במשך כל היום והלילה? וטענתם היא שכיוון שאי אפשר לבאר את זה בשכל [בהסבר הגיוני], הרי אינם רואים למה ועל מה יקבלו על עצמם לקיים את המצווה ולהניח תפילין...

והתשובה על זה היא מהצבא.

שכללות מעמד ומצב הצבא מיוסד על קבלת עול [ציות ומשמעת ללא עוררין] ומילוי צו ופקודה של מפקד הפלוגה, אשר הוא מקבל עליו את עולו של המפקד שעל גביו, וכך גבוה מעל גבוה [למעלה יותר ויותר בשרשרת הפיקוד] - עד למפקד הראשי. ורק לאחר מילוי הפקודה, ובזמן הפנוי ממילוי איזה תפקיד שיהיה - אז, באם רוצה החייל, הוא מתעניין לחקור וללמוד את העניין [הפקודה הצבאית] ולהבינו וכולי. ואפילו אם אינו יכול להבינו, הרי סומך הוא על המפקד הישיר שלו, שבתורו מקבל את הפקודה ממפקדים גבוהים יותר ועד למפקד הראשי.

כך גם בנושא שלנו. אנחנו כמו חיילים שמקבלים פקודה מבורא העולם, ועלינו לציית לה ללא עוררין. עליך להניח תפילין, מתוך ידיעה שההוראה הגיעה מאת הקדוש ברוך הוא ושהוא זה שאמר שהנחת תפילין מגינה ושומרת ומסייעת לניצחון בחזית, גם אם אינך מבין כיצד בדיוק זה עובד.

ועוד, וגם זה פרט עיקרי, הרי בענייני סכנה ופיקוח נפשות עושים כמה דברים שהם לא וודאיים אלא בגדר ספק ואפילו אם יש כמה ספקות אם הם יועילו. ועושים את הפעולות האלו, אפילו אם הם דברים הקשורים בטרחה רבה ובהשקעת מרץ רב וכולי. ועל אחת כמה וכמה [ובטח שעושים זאת] כשזוהי סכנת רבים ולא רק סכנת יחיד.

והרי בענייננו, לדעת המאמינים בתורתנו, שהיא תורת חיים - אין בזה ספק, אלא ודאי וודאי אשר זכות קיום מצוות תפילין מגינה ומצילה מעניין של סכנה, וכאמור - היא מצילה לא רק את חייו של אותו יהודי שמקיים את המצווה אלא מסייעת להרתעת האויבים ולניצחון החיילים בקרב, ובכך מצילה גם מסכנת רבים. ובצד השני, מה שצריך "להשקיע" בזה הרי זה לא מאמצים מיוחדים, כפי שהיית משקיע בהגנות צבאיות גם אם התועלת שלהן אינה ודאית, אלא רק רגעים ספורים וטרחה אפסית.

להשפיע על אחרים ולא להתרשם מהלעג

ועוד להוסיף, אשר בנוגע אליך - הרי מכמה סיבות, הנהגתך [התנהגותך] שלך בזה [אם תתחיל להניח תפילין] בוודאי תשפיע לטובה על אחרים. זאת אומרת, אשר גם אם תעשה את האמור בדרך קבלת עול ובכל יום ויום, הרי נכפלת פעולתך בכל חבריך שיעשו כמוך, וזכות הרבים תלויה בך.

בוודאי אפשר [יכול להיות] שיהיה מישהו שישאל אותך ועליך כמה קושיות [שיסתכלו עליך בתימהון], קושיות שונות ומשונות. אבל הרי זה דווקא מתכונות נפש הנוער של תקופתנו, שלא להתרשם מקושיה, ואפילו לא מלעג של הסביבה. ואדרבה, הם מביטים על זה כאתגר וזה ממריץ אותם לעשות את הדבר שהם החליטו לעשות דווקא בפרסום ובאופן גלוי לעין כל.

"ניתנה לך אפשרות להוסיף בביטחון ובעוצמת צה"ל"

סיכום מהאמור: אמונתי ודעתי ברורה, אשר עתה ניתנה לך אפשרות יוצאת מן הכלל להוסיף בביטחון של עם ישראל בארץ ישראל ובעוצמת צבא ההגנה לישראל. זאת הן על ידי פעולתך והנהגתך האישית, והן על ידי פעולה האמורה של הפצת עניין האמור של הנחת תפילין בין חבריך שליט"א [שיחיו].

ואין נוגע [זה לא משנה] כל כך אם אפילו חלק מהם לא קיימו מצווה זו עד עתה, וגם הם יכולים להתחיל להניח תפילין. והרי במידה מסוימת, המתגייס לצבא משנה את כל אורח חייו בנקודות עיקריות - כך שגם מי שלא עשה זאת עד עכשיו, דווקא בזמן השירות הצבאי זהו זמן טוב להתחיל להניח תפילין.

אכפול את ברכתך, אשר השם יתברך שומר ישראל ישמרך בכל מקום שתהיה, ובעת ובזמן המתאים יחזירך בריא ושלם בגופך ובנשמתך לביתך.

תרכ"א

יום הולדת אדמו"ר הרש"ב. אדמו"ר הרש"ב נולד בליובאוויטש, ונקרא בשם "שלום דובער" - על שם אדמו"ר האמצעי, רבי דובער; ועל שם אביו של אדמו"ר הצמח צדק, רבי שלום שכנא.

תרכ"ד

בהיותו בן שלוש, נערכה לאדמו"ר הרש"ב התספורת. אדמו"ר הצמח צדק - סבו של אדמו"ר הרש"ב - הורה לבנו אדמו"ר מהר"ש, אביו של אדמו"ר הרש"ב, לערוך את התספורת בחשאי.

בערב לפני יום ההולדת, הורה אדמו"ר הצמח צדק להביא את הילד ללון בחדרו. כשקם בבוקר, הורה אדמו"ר הצמח צדק למשמשו ר' חיים בער שייטול את ידי הילד, ואחר כך אמר איתו את הברכות וענה אחריהן אמן.

אחרי התפילה קרא אדמו"ר הצמח צדק להורי הילד, אדמו"ר מהר"ש והרבנית רבקה, ואמר להם: "מורנו הבעל שם טוב נתן את פך השמן הרוחני לתלמידו, מורנו הרב המגיד, למשוך את רבינו הזקן לנשיאות לדורותיו. בכוח זה נמשח חותני אדמו"ר האמצעי, ואני בכוח זה משחתי אותך ובכוח זה הנני מושח [את אדמו"ר הרש"ב]."

באותו יום הכניסו את הילד ל"חדר", ואדמו"ר הצמח צדק זרק עליו סוכריות, באומרו שהמלאך מיכאל זרק אותן. הדבר התקבל ברצינות בליבו של הילד, שלא רצה לאכול את הסוכריות כי היו יקרות בעיניו מאד. בערב פסח בדקו את כיסי הבגדים של הילדים, ואז נאלץ הילד לאכול אותן...

תרל"ד

חגיגת הבר-מצווה של אדמו"ר הרש"ב. חתן הבר-מצווה אמר את המאמר "איתא במדרש תילים", שהוא מאמר של אביו, אדמו"ר מהר"ש.

תרל"ו

כשמלאו לו חמש עשרה שנה, ראה

אדמו"ר הרש"ב בחזיון לילה את הבעל שם טוב, הרב המגיד ממזריטש, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצמח צדק ועוד. הוא שמע מהם תורות, ואף סיפור שסיפר הבעל שם טוב.

תשד"מ

הרבי קורא לתת לילדים קטנים רק תמונות וצעצועים שנראות בהם חיות ובהמות טהורות.

תשמ"ח

הרבי חילק את הקונטרס "החלצו - רנ"ט" מאת אדמו"ר הרש"ב. במהלך החלוקה נגמרו הקונטרסים, והחלוקה נעצרה. עוד באותו לילה הודפסו במיוחד אלפי קונטרסים נוספים, ולמוחרת המשיך הרבי את החלוקה.

תשמ"ט

הרבי ביקש שכל אחד ייכנס לשיבת "תומכי תמימים" לשעה קלה, ללמוד בה מתורתו של אדמו"ר הרש"ב ולעשות פעולות טובות.

תנש"א

הרבי חילק לציבור את קונטרס "עץ החיים", שיצא בהוראת הרבי בהוצאה מיוחדת לרגל יום ההולדת המאה ושלושים של אדמו"ר הרש"ב - בצירוף שטר של דולר לצדקה.

תשנ"ב

הרבי הורה להדפיס בהוצאה מיוחדת ובכריכה מהודרת את "קונטרס כ"ף מרחשון - תשנ"ב", שהכיל את המאמר "ויהיו חיי שרה" משנת תשל"ל. לאחר תפילת ערבית, הרבי עמד ליד פתח חדרו הקדוש וחילק לכל אחד את הקונטרס, בצירוף שטר של דולר לצדקה.

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

הטעמים של תנ"ך. מיום שנסע רבינו עם משפחתו וחלק מחסידיו מליאדי ועד יומו האחרון של רבינו [כחמישה חודשים], היה הרב"ש ליד רבינו. הוא ישב איתו במרכבה וישן בחדרו". בעת הסתלקותו של אדמו"ר הזקן היה הרב"ש בן שבע, וההסתלקות השפיעה עליו מאד עד שבמשך כל חייו הוא נותר שבור לב.

תנש"א

שמענו מהרבי את המאמר "כעין שיחה" (מאמר חסידות שנאמר בצורה דומה לשיחה) האחרון לעת עתה, והוא המאמר "ויהיו חיי שרה".

כה מר' השוון

תש"ג

הרב החסיד ר' מנחם מענדל הורנשטיין, נכדו של אדמו"ר מהר"ש וחתנו של אדמו"ר הרי"צ, נרצח בידי הנאצים יימח שמו במחנה טרבלינקה.

תשמ"ח

אושר באופן סופי בבית המשפט ה"דין נצח" בנוגע לספרים וכתבי רבותינו נשיאינו שבספריית ליובאוויטש.

תנש"א

נמצא מאמר חסידות בכתב יד של אדמו"ר הרש"ב שלא התפרסם מעולם, המאמר "אנוכי מגן לך" משנת תרע"ח. למרות שרק ארבעה ימים קודם לכן חילק הרבי לציבור את קונטרס "עץ החיים", הרבי ביקש לחלק את המאמר החדש. המאמר הודפס במהדורה מיוחדת, על דף הכריכה נוסף הכיתוב "כ"ף מרחשון ה'תנש"א", ונארז במארז פלסטיק מיוחד. הרבי חילק אותו בצירוף שטר של דולר לצדקה, ליותר משבעת אלפים אנשים, נשים וילדים.

באותו יום יצא לאור גם הקונטרס "בית רבנו שבבבל", ובו ביאור מאת הרבי על מעלת בית הכנסת ובית המדרש של הרבי - 770. מאז שהקונטרס יצא לאור, הרבי החזיק אותו באופן קבוע בתוך הסידור שלו.

כא מר' השוון

תרל"ג

אדמו"ר מהר"ש קרא אליו לחדרו לשלושה חסידים ידועים: רבי שניאור זלמן זלטופולסקי מקרמנצ'וג, רבי שניאור זלמן ניימרק מפולוצק, ורבי לייב מנעוויל. בחדר נכח גם אדמו"ר הרש"ב. כשנכנסו, אמר להם אדמו"ר מהר"ש: "היום יום שמחה לי. בני הרש"ב [שהיה אז נער בן שתים עשרה] סיים ללמוד את שישה סדרי משנה בעל פה!".

תשל"ח

הוחזרה לידי הרבי ספרייתו של אדמו"ר הרי"צ, שנותרה בפולין בתחילת מלחמת העולם השנייה.

כב מר' השוון

תקס"ו

בליאדי נולד בנו בכורו של אדמו"ר הצמח צדק, וסב סבו של הרבי - הרב"ש, הרב הקדוש רבי ברוך שלום. נקרא על שם שני סביו: רבי ברוך, אביו של אדמו"ר הזקן; ורבי שלום שכנא, אביו של אדמו"ר הצמח צדק.

הוא היה חביב ביותר על סבו הגדול, אדמו"ר הזקן. כך סיפר אדמו"ר הרי"צ: "אדמו"ר הזקן היה מחבב מאד את דודי-זקני הרב"ש. מאז שהחל ללכת ל"חדר", היה צריך לבוא כל יום לאביו-זקנו רבינו הזקן. בהיותו בן שש לימדו אדמו"ר הזקן דקדוק. בן שבע לימדו רבינו נגינת

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הר"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הר"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הר"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

ויאכלו: וישח חמאה וחלב ויבדבקו אשר עשה ויתן
לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו: ויסיב שמן
וחלב ובר תורי די עבד ויהי קדמיהון והוא משמש
עלויהון תחות אילנא ואכלו: ט ויאמרו אליו איה
שרה אשתך ויאמר הנה באהל: ויאמרו אליו איה שרה
אשתך ויאמר הנה באהל: ויאמרו לה אן שרה אשתך
ואמר הא כמשפנא: י ויאמר שוב שוב אשוב אליך כעת
חיה והנהיבן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח
האהל והוא אחריו: ויאמר שוב שוב אשוב אליך כעת חיה
והנהיבן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא
אחריו: ואמר מטב אתוב לותך כעדן דאתון קימין והא
בר לשרה אתמך ושרה שמעת בתרע משפנא והוא
אחוריה: יא ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל
להיות לשרה ארח פנשים: ואברהם ושרה זקנים באים
בימים חדל להיות לשרה ארח פנשים: ואברהם ושרה
סיבו עלו ביומין פסק מלקמחי לשרה אורח פנשיא:
יב ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי
עדנה ואדני זקן: ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי
היתה לי עדנה ואדני זקן: ומצח שרה במערה למימר
במר דסיבית הות לי עולימו ורבוני סיב: יג ויאמר יהוה
אלאברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם
אלד ואני זקנתי: ויאמר יהוה אלאברהם למה זה
צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי: ואמר יי
לאברהם למה דנן מצח שרה למימר הכרם בקושטא
אוליד ואנא סיבית: יד הופלא מיהונה דבר למועד
אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן: הופלא מיהונה דבר
למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן: היתפסי מן קדם
יי פתגמא לזמן אתוב לותך כעדן דאתון קימין ולשרה בר:
שני טו ותכחש שרה: לאמר לא צחקתי פי: יו וראה ויאמר
לא פי צחקת: ותכחש שרה: לאמר לא צחקתי פי: וראה
ויאמר: לא פי צחקת: וכדיבת שרה למימר לא מצחית ארי
דחלת ואמר לא ברם מצחית: טז ויקמו משם האנשים
וישקפו עליפני סרם ואברהם הלך עםם לשלחם:
ויקמו משם האנשים וישקפו עליפני סרם ואברהם הלך
עםם לשלחם: וקמו מתמן גבריא ואסתכיא על אפי

א וירא אליו יהוה באלני ממרא והוא ישב פתח
האהל פתח היום: וירא אליו יהוה באלני ממרא והוא
ישב פתח האהל פתח היום: ואתגלי לה יי במשרי
ממרא והוא יתב בתרע משפנא כמיחס יומא: כ וישא
עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ
לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה: וישא עיניו
וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם
מפתח האהל וישתחו ארצה: ויקץ עינוהי וחזא והא
תלתא גברין (ג"י גברין) קימין עלוהי וחזא ויהט
לקדמותהון מתרע משפנא וסגיד על ארעא: ג ויאמר
אדני אסנא מצאתי חן בעיניך אילנא תעבר מעל
עבדך: ויאמר אדני אסנא מצאתי חן בעיניך אילנא
תעבר מעל עבדך: ואמר יי אם כען אשפחית רחמין
קדמך (ג"י בעיניך) לא כען תעבר מעל עבדך:
ד יקחנא מעט מיום ורחצו רגליכם והשענו תחת
העץ: ויקחנא מעט מיום ורחצו רגליכם והשענו תחת
העץ: וסבון כען זעיר מצא ואסחיו ורגלכון ואסתמיכו
תחות אילנא: ה ואקחה פתלחם וסעדו לככם אתר
תעברו כיעלכון עברתם על עבדכם ויאמרו בן
תעשה כאשר דברת: ואקחה פתלחם וסעדו לככם
אתר תעברו כיעלכון עברתם על עבדכם ויאמרו בן
תעשה כאשר דברת: ואסב פתא דלחמא וסעדו לככון
במר בן תעברו ארי על בן עברתון על עבדכון ויאמרו בן
תעבד כמא די מללמא: ו וימהר אברהם האהלה
אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לוישי
ועשי עגות: וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר
מהרי שלש סאים קמח סלת לוישי ועשי עגות: ואוחי
אברהם למשפנא לות שרה ואמר אותא תלת סאין
קמחא דסלתא לוישי ועבידי גריצן: ז ואלהבקך רץ
אברהם וישח בן בקר רך וטוב ויתן אלה הער וימהר
לעשות אותו: ואלהבקך רץ אברהם וישח בן בקר רך
וטוב ויתן אלה הער וימהר לעשות אותו: ולות תורי רהט
אברהם ודבר בר תורי רפיך וטב ויהי לעולמא ואוחי
למעבד יתה: ח וישח חמאה וחלב ויבדבקו אשר
עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ

למנהג רבתיים נשיאין, יש לקרוא ביום ה' בלילה שמו"ת עליה אחת או שתיים מהפרשה, ולמחרת ביום ו' אחרי חצות לקרוא שוב מתחילתה עד גמריא עם ההפטרע, ובשבת לפני תפילת שחרית לקרוא שוב שבעיני' ● דהרמ"פ (לכתחילה) שלא להפסיק באמצע קריאת שמו"ת.

סדום ואברהם אזל עמהון לאלוואיהון: ז ויהנה אמר
 המכסה אני מאברהם אשר אני עשה: ויהנה אמר
 המכסה אני מאברהם אשר אני עשה: וזי אמר המכסי
 אנא מאברהם די אנא עבד: יח ואברהם הו יהנה לגוי
 גדול ועצום ונברכוֹ כל גוי הארץ: ואברהם הו
 יהנה לגוי גדול ועצום ונברכוֹ כל גוי הארץ: ואברהם
 מהנה יהוי לעם סגי ומקיף ויתברכון בדילה כל עממי
 ארעא: יט כי ידעתינו למען אשר יצוה את־בנינו ואת־
 ביתו אחרינו ושמרו דרך יהוה לעשות צדקה ומשפט
 למען הביא יהוה עלי־אברהם את אשר־דבר עליו: כי
 ידעתינו למען אשר יצוה את־בנינו ואת־ביתו אחרינו ושמרו
 דרך יהוה לעשות צדקה ומשפט למען הביא יהוה
 על־אברהם את אשר־דבר עליו: ארי גלי קדמי (גי)
 רמב"ן ידעתינה) בדיל די יפקד ית בנוהי וית אנש ביתה
 בתרוהי וישרון ארסו דתקנו קדם זי למעבד צדקתא ודינא
 בדיל איתי זי על אברהם ית דמלל עלוהי: כ ויאמר יהוה
 זעקת סדם ועמרה כירבה והטאתם כי כברה מאד:
 ויאמר יהוה זעקת סדם ועמרה כירבה והטאתם כי כברה
 מאד: ואמר זי קבלת דסדום ועמורה ארי סגיאת
 וחובתהון ארי תקיפת לתדא: כא ארדה־נא וארא־ה
 הכצעקתה הבאה אלי עשו א פלה ואם־לא אדעה:
 ארדה־נא וארא־ה הכצעקתה הבאה אלי עשו א פלה
 ואם־לא אדעה: אתגלי כען ואדון הכי קבלתהון דעלת
 לקדמי עבדו אעבד עמהון גמירא (אם לא תיבין) ואם
 תיבין לא אתפרע: כב ויפנו משם האנשים וילכו סדמה
 ואברהם עודנו עמד לפני יהוה: ויפנו משם האנשים
 וילכו סדמה ואברהם עודנו עמד לפני יהוה: ואתפניאו
 מתמן גבריא ואזלו לסדום ואברהם עד כען משמש בצלו
 קדם זי: כג ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק
 עם־רשע: ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם־
 רשע: ויקרב אברהם ואמר הברגו תשיצי זכאה עם חבא:
 כד אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר האף תספה
 ולא־תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר
 בקרבה: אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר האף תספה
 ולא־תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר בקרבה:
 מאים אית חמשינ זכאין בגו קרמא הברגו תשיצי ולא

תשובוק לאתרא בדיל חמשינ זכאין די בגוה: כה חללה
 לף מעשת א בדבר הנה להמית צדיק עם־רשע והנה
 כצדיק פרשע חללה לף השפט פלה־ארץ לא יעשה
 משפט: חללה לף מעשת א בדבר הנה להמית צדיק
 עם־רשע והנה כצדיק פרשע חללה לף השפט פלה־ארץ
 לא יעשה משפט: קושטא אנון דינך מלמעבד כפתגמא
 הדין לקטלא זכאה עם חבא ויהי זכאה כחבא קושטא
 אנון דינך דדין (נ"י הדנין) פל ארעא לא (נ"י פרם)
 זעבד דינא: כו ויאמר יהוה אם־אמצא בסדם חמשים
 צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל־המקום בעבורם:
 ויאמר יהוה אם־אמצא בסדם חמשים צדיקים בתוך העיר
 ונשאתי לכל־המקום בעבורם: ואמר זי אם אשפח בסדום
 חמשינ זכאין בגו קרמא ואשובוק לכל אתרא בדילהון:
 כז ויען אברהם ויאמר הנה־נא הוא־אתי לדבר אל־אדני
 ואנכי עפר ואפר: ויען אברהם ויאמר הנה־נא הוא־אתי
 לדבר אל־אדני ואנכי עפר ואפר: ואתב אברהם ואמר הא
 כען שריתי למללא קדם זי זכאה עפר וקטם: כח אולי
 יחסרון חמשים הצדיקים חמשה התשחית בחמשה
 את־כל־העיר ויאמר לא אשחית אם־אמצא שם
 ארבעים וחמשה: אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה
 התשחית בחמשה את־כל־העיר ויאמר לא אשחית אם־
 אמצא שם ארבעים וחמשה: מאים יחסרון חמשינ זכאין
 חמשא התחבל בחמשא ית כל קרמא ואמר לא אחבל
 אם אשפח תמן ארבעין וחמשא: כט ויסף עוד לדבר
 אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים ויאמר לא
 אעשה בעבור הארבעים: ויסף עוד לדבר אליו ויאמר
 אולי ימצאון שם ארבעים ויאמר לא אעשה בעבור
 הארבעים: ואוסף עוד למללא קדמוהי ואמר מאים
 ישמכחון תמן ארבעין ואמר לא אעבד גמרא בדיל
 ארבעין: ל ויאמר אל־נא יחר לאדני ואדברה אולי
 ימצאון שם שלשים ויאמר לא אעשה אם־אמצא שם
 שלשים: ויאמר אל־נא יחר לאדני ואדברה אולי ימצאון
 שם שלשים ויאמר לא אעשה אם־אמצא שם שלשים:
 ואמר לא כען יתקף קדם (נ"י רויגזא) ד זי זכאה עם חבא
 ישמכחון תמן תלתין ואמר לא אעבד גמרא אם אשפח
 תמן תלתין: לא ויאמר הנה־נא הוא־אתי לדבר אל־אדני

אולי ימצאון שם עשרים ויאמר לא אשחית בעבור העשרים: ויאמר הנהנא הואלתי לדבר אל־אדני אולי ימצאון שם עשרים ויאמר לא אשחית בעבור העשרים: ואמר הא כען שריתי למללא קדם יי מאים ישתכחון ממן עשרין ואמר לא אהבל בדיל עשרין: לב ויאמר אל־נא יחר לאדני ואדברה אד־הפעם אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה: ויאמר אל־נא יחר לאדני ואדברה אד־הפעם אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה: ואמר לא כען יתקף קדם יי ואמלל ברם זמנא קדא מאים ישתכחון ממן עשרה ואמר לא אהבל בדיל עשרה: לג וילך יהוה כאשר פלה לדבר אל־אברהם ואברהם שב למקמו: וילך יהוה כאשר פלה לדבר אל־אברהם ואברהם שב למקמו: ואסתלק יקרא ויי כד שצי למללא עם אברהם ואברהם תב לאתרה:

שלישי א ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער־סדם וירא־לוט וגם לקראתם וישתחו אפים ארצה: ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער־סדם וירא־לוט וגם לקראתם וישתחו אפים ארצה: ועלו תרין מלאכיא לסדום ברמשא ולוט יתב בתרעא (נ"י בתרע) וסדום ותזא לוט וגם לקדמויהון וסגיד על אפוהי על ארעא: ב ויאמר הנהנא אדני סורי נא אל־בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם והשפמתם והלכתם לדרככם ויאמרו לא כן ברחוב גליון: ויאמר הנהנא אדני סורי נא אל־בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם והשפמתם ותלכתם לדרככם ויאמרו לא כן ברחוב גליון: ואמר בקעו קען רבוני זורו קען לבית עבדכון וביתו ואסחו רגליכון ותקדמון ותהכון לארחכון ואמרו לא אלהן ברחובא נבית: ג ויפצרו־בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל־ביתו ועשו להם משתה ומצות אפה ויאכלו: ויפצרו־בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל־ביתו ועשו להם משתה ומצות אפה ויאכלו: ואתקף בהון לתדא וזרו לנתה ועלו לביתה ועבד להון משתה ופסיר אפא להון ואכלו: ד טרם ישפבו ואנשי העיר אגשי סדם נסבו על־הפית מנער ועד־זקן פליהעם מקצה: טרם ישפבו ואנשי העיר אגשי סדם נסבו על־הפית מנער ועד־זקן

פליהעם מקצה: עד לא שכיבו ואנשי קרתא אגשי סדם אקיפו על ביתא מעולימא ועד סבא כל עמא מסופה: ה ויקראו אל־לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר־באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם: ויקראו אל־לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר־באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם: וקרו ללוט ואמרו לה אן גבריא די אתו לנתך ליליא אפקנן לנתנא ונדע יתהון: ו ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו: ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו: ופק לנתהון לוט לתרעא ודשא אחד בתרוהי: ו ויאמר אל־נא אחי תרעו: ויאמר אל־נא אחי תרעו: ואמר בקעו קען אחי לא תבאישון: ח הנהנא לי שתי בנות אשר לא־ידעו איש אוציאה־נא אתהן אליכם ועשו להן כמזב בעיניכם רק לאנשים האל אל־תעשו דבר פיעל־בן באו בצל קרתי: הנהנא לי שתי בנות אשר לא־ידעו איש אוציאה־נא אתהן אליכם ועשו להן כמזב בעיניכם רק לאנשים האל אל־תעשו דבר פיעל־בן באו בצל קרתי: הא קען לי תרתינ בנן די לא ידענןן גבר אפק קען יתהון לנתכון ועיבדו לתן פדמתון בעיניכון לחדד לגבריא האלין לא תעבדון מדעם ארי על בן עלו בטלל שרותי: ט ויאמרו א גשה־הלאה ויאמרו האחד בא־לגור וישפט שפוט עתה נרע לך מהם ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו לשבר הדלת: ויאמרו א גשה־הלאה ויאמרו האחד בא־לגור וישפט שפוט עתה נרע לך מהם ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו לשבר הדלת: ואמרו קרב להלא ואמרו חד אתא לאתותבא והא דיין דינא קען נבאש לך מדילהון ותקיפו בגברא בלוט לתדא וקריבו למתבר דשא: י וישלחו האנשים את־ידם ויבאו את־לוט אליהם הביתה ואת־הדלת סגרו: וישלחו האנשים את־ידם ויבאו את־לוט אליהם הביתה ואת־הדלת סגרו: ואושיטו גבריא ית דיהון ואיתאיו ית לוט לנתהון לביתא וית דשא אחדו: יא ואת־האנשים אשר־פתח הבית הכו בפסגורים מקטן ועד־גדול וילאו למצא הפתח: ואת־האנשים אשר־פתח הבית הכו בפסגורים מקטן ועד־גדול וילאו למצא הפתח: וית גבריא די בתרע ביתא מחו בשבריא מועיא ועד רבא ולאיו לאשפחא תרעא:

יב וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל־לוֹט עַד מִי־לָךְ פֶּה חֲתָן וּבְנֵיךָ
 וּבְנֹתֶיךָ וְכָל אֲשֶׁר־לָךְ בְּעֵיר הַזֹּאת מִן־הַמְּקוֹם: וַיֹּאמְרוּ
 הָאֲנָשִׁים אֶל־לוֹט עַד מִי־לָךְ פֶּה חֲתָן וּבְנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְכָל
 אֲשֶׁר־לָךְ בְּעֵיר הַזֹּאת מִן־הַמְּקוֹם: וַאֲמָרוּ גְבֵרֵי לְלוֹט עוֹד
 מִן לָךְ הֵכָּא חֲתָנָא וּבְנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְכָל דִּי לָךְ בְּקִרְתָּא אֲפִיק
 מִן אַתְרָא: יג כִּי־מִשְׁחֵתִים אָנַחְנוּ אֶת־הַמְּקוֹם הַזֶּה
 כִּי־גִדְלָה צַעֲקַתְכֶם אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיִּשְׁלַחְנוּ יְהוָה
 לְשַׁחֲתָהּ: כִּי־מִשְׁחֵתִים אָנַחְנוּ אֶת־הַמְּקוֹם הַזֶּה כִּי־גִדְלָה
 צַעֲקַתְכֶם אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיִּשְׁלַחְנוּ יְהוָה לְשַׁחֲתָהּ: אַרְי
 מִחֲבָלִין אָנַחְנָא יַת אַתְרָא הַדִּין אַרְי סְגִיאת קַבְלַתְהוֹן קַדָּם
 יי וְשִׁלְחָנָא יי לְחַבְלוֹתָהּ: יד וַיֵּצֵא לֹוט וַיְדַבֵּר אֶל־
 חֲתָנָיו אֶל־קַחְוּ בְנֹתַי וַיֹּאמְרוּ קוֹמוּ צֵאוּ מִן־הַמְּקוֹם הַזֶּה
 כִּי־מִשְׁחֵתִית יְהוָה אֶת־הָעִיר וַיְהִי כַמְּצַחֵק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו:
 וַיֵּצֵא לֹוט וַיְדַבֵּר אֶל־חֲתָנָיו אֶל־קַחְוּ בְנֹתַי וַיֹּאמְרוּ קוֹמוּ
 צֵאוּ מִן־הַמְּקוֹם הַזֶּה כִּי־מִשְׁחֵתִית יְהוָה אֶת־הָעִיר וַיְהִי
 כַמְּצַחֵק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו: וַיִּנְפַק לֹוט וּמְלִיל עִם חֲתָנָוְהִי נִסְכֵי
 בְּנֵתָה וַאֲמַר קוֹמוּ פוּקוּ מִן אַתְרָא הַדִּין אַרְי מִחֲבָל יי יַת
 קִרְתָּא וְהוּהוּ מִמְּחִיד בְּעֵינֵי חֲתָנָוְהִי: טו וְכַמֹּל הַשְּׁחַר עָלָה
 וַיֵּאֲצִיזוּ הַמְּלֹאכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם לַח אֶת־אֲשֶׁתְּךָ
 וְאֶת־שְׁתֵי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פְּנֵי־תַסְפָּה בְּעֵזֵן הָעִיר: וְכַמֹּל
 הַשְּׁחַר עָלָה וַיֵּאֲצִיזוּ הַמְּלֹאכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם לַח
 אֶת־אֲשֶׁתְּךָ וְאֶת־שְׁתֵי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פְּנֵי־תַסְפָּה בְּעֵזֵן
 הָעִיר: וְכַמִּסַּק צִפְרָא הוּא וּדְחִיקוּ מִלְּאֲכִיזָא בְּלוֹט לְמִימַר
 קוּם דְּבַר יַת אַתְמָךְ וַיַּת תַּרְמִין בְּנֵתָה דְאֶשְׁתְּכֶמֶן מְהִימָנָא
 עִמָּךְ דִּילְמָא תִּלְקִי בְּחֹבֵי קִרְתָּא: טז וַיִּתְמַקְּמוּהוּ וַיַּחֲזִיקוּ
 הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבִידֵי־אִשְׁתּוֹ וּבִידֵי שְׁתֵי בְנֹתָיו בְּחַמְלַת
 יְהוָה עֲלָיו וַיֵּצְאוּהוּ וַיַּנְחֵהוּ מִחוּץ לָעִיר: וַיִּתְמַקְּמוּהוּ אֶל
 וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבִידֵי־אִשְׁתּוֹ וּבִידֵי שְׁתֵי בְנֹתָיו
 בְּחַמְלַת יְהוָה עֲלָיו וַיֵּצְאוּהוּ וַיַּנְחֵהוּ מִחוּץ לָעִיר: וְאֶתְעַכַּב
 וְאֶתְקִיפוּ גְבֵרֵיא בִידָה וּבִידָה דְאֶתְמַה וּבִידָה תַּרְמִין בְּנֵתָה
 פְּרַחַם (נ"י פד חס) יי עֲלוּהִי וְאֶפְקוּהִי וְאֶשְׁרוּהִי מִבְּרָא
 לְקִרְתָּא: יז וַיְהִי כְהוֹצִיאֵם אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמְרוּ הַמְּלַט
 עַל־נַפְשֶׁךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֶל־תַּעֲמֹד בְּכָל־הַכְּפָר
 הַהֲרָה הַמְּלַט פְּנֵי־תַסְפָּה: וַיְהִי כְהוֹצִיאֵם אֹתָם הַחוּצָה
 וַיֹּאמְרוּ הַמְּלַט עַל־נַפְשֶׁךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֶל־תַּעֲמֹד
 בְּכָל־הַכְּפָר הַהֲרָה הַמְּלַט פְּנֵי־תַסְפָּה: וְהוּא פַד אֲפִיקוּ

יתהון לברא ואמר חוסי על נפשך לא תסתכי לאחורך
 ולא תקום בכל מישרא לטורא אשתוב דלמא תלקי:
 יח וַיֹּאמְרוּ לֹוט אֱלֹהִים אֱלֹהֵם אֱלֹהֵי אֲדֹנָי: וַיֹּאמְרוּ לֹוט אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵי אֲדֹנָי: וַאֲמָרוּ לֹוט לְהוֹן כְּבָעוּ כְּעַן רַבּוּנִי (נ"י יג):
 יט הַנְּהַרְנָא מִצָּא עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדַּל חֲסִדְךָ אֲשֶׁר
 עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְחַיּוֹת אֶת־נַפְשִׁי וְאֶנְכִי לֹא אוֹכַל
 לְהַמְלִט הַהֲרָה פְּנֵי־תַדְבָּקֵי הַרְעָה וּמַתִּי: הַנְּהַרְנָא מִצָּא
 עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדַּל חֲסִדְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְחַיּוֹת
 אֶת־נַפְשִׁי וְאֶנְכִי לֹא אוֹכַל לְהַמְלִט הַהֲרָה פְּנֵי־תַדְבָּקֵי
 הַרְעָה וּמַתִּי: הָא כְּעַן אֲשַׁכַּח עַבְדְּךָ רַחֲמִין קְדָמְךָ
 וְאֶסְגִּיתָא טִיבּוּתְךָ דִּי עַבְדְּךָ עִמִּי לְקָמָא יַת נַפְשִׁי וְאֶנָּא
 לִית אֲנָא יְכִיל לְאַשְׁתַּוְּבָא לְטוֹרָא דִּילְמָא תַּעְרַעְנֵנִי בְּשִׂמְתָא
 וְאִימּוֹת: כ הַנְּהַרְנָא הָעִיר הַזֹּאת קִרְבָּה לָנוּ ס שְׁמָה
 וְהוּא מוֹצֵר אֲמֻלְתָּה נָא שְׁמָה הֲלָא מוֹצֵר הוּא וְחַי
 נַפְשִׁי: הַנְּהַרְנָא הָעִיר הַזֹּאת קִרְבָּה לָנוּ שְׁמָה וְהוּא מוֹצֵר
 אֲמֻלְתָּה נָא שְׁמָה הֲלָא מוֹצֵר הוּא וְחַי נַפְשִׁי: הָא כְּעַן
 קִרְתָּא הַדָּא קִרְבָּא לְמַעֲרִיּוֹק לְתַמָּן וְהִיא זַעֲרָא אֲשֶׁתּוֹב
 כְּעַן תַּמָּן הֲלָא זַעֲרָא הִיא וְתַתְקִינָם נַפְשִׁי:

ריבוי כח וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַנְּהַל נִשְׂאֵתִי פְּנִידָךְ גַּם לְדַבֵּר הַזֶּה
 לְבַלְתִּי הַפְּכִי אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר דְּבַרְתָּ: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַנְּהַל
 נִשְׂאֵתִי פְּנִידָךְ גַּם לְדַבֵּר הַזֶּה לְבַלְתִּי הַפְּכִי אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר
 דְּבַרְתָּ: וַאֲמַר לֵה הָא נְסִיבִית אֲפָךְ אַף לְתַתְקִינָא הַדִּין
 בְּדִיל דְּלָא לְמַהֲפַךְ יַת קִרְתָּא דְבַעֲיַתָּא עֲלָה: כב מַהֲר
 הַמְּלַט שְׁמָה כִּי לֹא אוֹכַל לְעַשׂוֹת דְּכָר עַד־בְּאֵךְ שְׁמָה
 עַל־כֵּן קִרְא שְׁמֵי־הָעִיר צוֹעַר: מַהֲר הַמְּלַט שְׁמָה כִּי לֹא
 אוֹכַל לְעַשׂוֹת דְּכָר עַד־בְּאֵךְ שְׁמָה עַל־כֵּן קִרְא שְׁמֵי־הָעִיר
 צוֹעַר: אוּחִי לְאַשְׁתּוֹב תַּמָּן אַרְי לֹא אֲכוּל לְמַעַבְדַּ פְּתַגְמָא
 עַד מִיתְדָךְ לְתַמָּן עַל כֵּן קִרְא שְׁמָא דְקִרְתָּא צוֹעַר:
 כג הַשְּׁמֵשׁ יֵצֵא עַל־הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צֹעְרָה: הַשְּׁמֵשׁ יֵצֵא
 עַל־הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צֹעְרָה: שְׁמֵשׁא נִפְקַע עַל אֲרַעָא וְלוֹט
 עַל לְצוֹעַר: כד וַיְהוֹה הַמְּטִיר עַל־סָדָם וְעַל־עַמְרָה
 גְּפָרִית וְאִשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם: וַיְהוֹה הַמְּטִיר
 עַל־סָדָם וְעַל־עַמְרָה גְּפָרִית וְאִשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם:
 וַיִּי אֲמַטַר עַל סָדוֹם וְעַל עַמּוֹרָה גְּפָרִיתָא וְאַשְׁתָּא מִן קַדָּם
 יי מִן שְׁמִיָּא: כה וַיַּהֲפֹךְ אֶת־הָעָרִים הָאֵל וְאֵת כָּל־
 הַכְּפָר וְאֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הָעָרִים וְצִמְחַ הָאֲדָמָה: וַיַּהֲפֹךְ

וידחילו גובריא לדא: ט ויקרא אבימלך לאברהם
 ויאמר לו מה עשית לנו ומה חטאתי לך כיהבת
 עלי ועל ממלכתי חטאה גדלה מעשים אשר לא
 יעשו עשית עמדי: ויקרא אבימלך לאברהם ויאמר לו
 מה עשית לנו ומה חטאתי לך כיהבת עלי ועל
 ממלכתי חטאה גדלה מעשים אשר לא יעשו עשית
 עמדי: וקרא אבימלך לאברהם ואמר לה מה עבדת לנא
 ומה חבית (ג"י חסית) לך ארי אניתא עלי ועל
 מלכותי חובא רבא עובדין די לא כשרין לא מעבדא
 עבדת עמי: י ויאמר אבימלך לאברהם מה ראית כי
 עשית את הדבר הזה: ויאמר אבימלך לאברהם מה
 ראית כי עשית את הדבר הזה: ואמר אבימלך לאברהם
 מה חזית ארי עבדת ית פתגמא הדין: יא ויאמר אברהם
 כי אמרתי רק אינוראת אלהים במקום הזה והרגוני
 על דבר אשתי: ויאמר אברהם כי אמרתי רק אינוראת
 אלהים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי: ואמר
 אברהם ארי אמרית לחוד לית דחלמא ד: באתרא הדין
 ויקטלני על עיסק אחתי: יב וגם אמנה אחתי בתאבי
 הוא אך לא בתאמי ותהירלי לאשה: וגם אמנה אחתי
 בתאבי הוא אך לא בתאמי ותהירלי לאשה: וברם
 בקושטא אחתי בת אבא היא ברם לא בת אמי והות לי
 לאנתו: יג ויהי כאשר התעו אתי אלהים מבית אבי
 ואמר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל פלהמקום
 אשר נבוא שמה אמרילי אחי הוא: ויהי כאשר התעו
 אתי אלהים מבית אבי ואמר לה זה חסדך אשר תעשי
 עמדי אל פלהמקום אשר נבוא שמה אמרילי אחי הוא:
 והנה פד טעו עממא בטר עובדי דיהיון יתי קריב :?
 לדחלמה מבית אבא ואמרית לה דין (ג"י דא) טיבותיך
 די מעבדי עמי לכל אתרא די נהך לתמן אמרי עלי אחי
 הוא: ד וינח אבימלך צאן ובקר ועבדים ושפחות ויתן
 לאברהם וששב לו את שרה אשתו: וינח אבימלך צאן
 ובקר ועבדים ושפחות ויתן לאברהם וששב לו את שרה
 אשתו: ודבר אבימלך צאן ותורין ועבדין ואמקו ויהב
 לאברהם ואתיב לה ית שרה אתמה: טו ויאמר אבימלך
 הנה ארצי לפגוד בפטוב בעיניך שבו: ויאמר אבימלך
 הנה ארצי לפגוד בפטוב בעיניך שבו: ואמר אבימלך הא

את שרה: ואמר אברהם על שרה אתמה אחתי היא
 ושלח אבימלך מלכא דגור ודבר ית שרה: ג ויבא
 אלהים לאבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנה מת
 עליה אשה אשר לקחת והוא בעלת בעל: ויבא אלהים
 לאבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנה מת עליה אשה
 אשר לקחת והוא בעלת בעל: ואמא מימר מן קדם :? לות
 אבימלך בחלמא דליליא ואמר לה הא את מית על עיסק
 אתמא דדברתא והיא אפת גבר: ד ואבימלך לא קרב
 אליה ויאמר אדני הנני גם צדיק תהרג: ואבימלך לא
 קרב אליה ויאמר אדני הנני גם צדיק תהרג: ואבימלך
 לא קרב לותה ואמר :? העם אף זכאי תקטול: ה הלוא
 הוא אמרילי אחתי הוא והיא גם הוא אמרה אחי
 הוא בתם לבבי ובנקון פפי עשיתי זאת: הלוא הוא
 אמרילי אחתי הוא והיא גם הוא אמרה אחי הוא
 בתם לבבי ובנקון פפי עשיתי זאת: הלוא הוא אמר לי
 אחתי היא והיא אף היא אמרת אחי הוא בקשיטות לבי
 ובזכאות ידי עבדית דא: ו ויאמר אליו האלהים בחלום
 גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת ואחשך
 גם אנכי אותך מחטילי עלין לאנתתיך לנגע
 אליה: ויאמר אליו האלהים בחלום גם אנכי ידעתי כי
 בתם לבבך עשית זאת ואחשך גם אנכי אותך מחטילי
 עלין לאנתתיך לנגע אליה: ואמר לה מימר מן קדם
 :? בחלמא אף קדמי גלי ארי בקשיטות לכה עבדת דא
 ומנעית אף אנא יתך מלמחטי קדמי על כן לא שבקתך
 למקרב לותה: ז ועתה השב אשתהאיש כיהביתא הוא
 ויתפלל בערך ויהי ואם אינך משיב דע כיהמות
 תמות אתה וכל אשר לך: ועתה השב אשתהאיש
 כיהביתא הוא ויתפלל בערך ויהי ואם אינך משיב דע
 כיהמות תמות אתה וכל אשר לך: וכען אתיב אתה גברא
 ארי נביא הוא ויצלי עלך ויחמי ואם ליתך מתיב דע ארי
 מימת תמות את וכל די לך: ח וישכם אבימלך בפקר
 ויקרא לכל עבדיו וידבר את פלהדברים האלה
 באזניהם ויראו האנשים מאד: וישכם אבימלך בפקר
 ויקרא לכל עבדיו וידבר את פלהדברים האלה באזניהם
 ויראו האנשים מאד: ואקדים אבימלך בצפרא וקרא
 לכל עבדוהי ומליל ית כל פתגמא האלין קדמיהון

יצחק'לי: ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כלהשמע
 יצחק'לי: ואמרת שרה חדוא עבד לי ?? כל דשמע יחדי
 לי: ותאמר מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה
 כיוצאתי בן לזקניו: ותאמר מי מלל לאברהם היניקה
 בנים שרה כיוצאתי בן לזקניו: ואמרת מאן מהימן דאמר
 לאברהם וקיים דתוניק בנין שרה ארי ולידית בר
 לסיבתוהי: ה ויגדל הילד ויגמל ועש אברהם משתה
 גדול ביום הגמל את'יצחק: ויגדל הילד ויגמל ועש
 אברהם משתה גדול ביום הגמל את'יצחק: ורכא רביא
 ואתחסיל ועבד אברהם משתא רבא ביזמא דאתחסיל
 ית'יצחק: ט ותרא שרה את'בן'הגר המצרית אשר
 ילדה לאברהם מצחק: ותרא שרה את'בן'הגר המצרית
 אשר'ילדה לאברהם מצחק: וחת שרה ית בר הגר
 מצריתא דילידת לאברהם מחייד: ותאמר לאברהם
 גרש האמה הזאת ואת'בנה כי לא יירש בן'האמה
 הזאת עם'בני עם'יצחק: ותאמר לאברהם גרש האמה
 הזאת ואת'בנה כי לא יירש בן'האמה הזאת עם'בני
 עם'יצחק: ואמרת לאברהם תרף אמתא הדא וית ברה
 ארי לא ירת בר אמתא הדא עם ברי עם'יצחק: יא וירע
 הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנו: וירע הדבר
 מאד בעיני אברהם על אודת בנו: וביאש פתגמא לתדא
 בעיני אברהם על עיסק ברה: יב ויאמר אלהים אל'
 אברהם אלי'רע בעיניך עלי'הנער ועל'אמתך כל'
 אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה כי ביצחק יקרא
 לך ורע: ויאמר אלהים אל'אברהם אלי'רע שמע
 עלי'הנער ועל'אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע
 בקלה כי ביצחק יקרא לך ורע: ואמר ?? לאברהם לא
 יבאש בעיניך על עולימא ועל אמתך כל די תימר לך
 שרה קבל מנה ארי ביצחק יתקרון לך בנין: יג וגם
 את'בן'האמה לגוי אשימנו כי ורעך הוא: וגם
 את'בן'האמה לגוי אשימנו כי ורעך הוא: ואף ית בר
 אמתא לעם אשונה ארי בנך הוא: יד וישכם אברהם |
 בבקר וישח'לחם וחמת מים ויתן אל'הגר שם
 על'שכמה ואת'הילד וישלחה ותלך ותתע במדבר
 באר שבע: וישכם אברהם | בבקר וישח'לחם וחמת מים
 ויתן אל'הגר שם על'שכמה ואת'הילד וישלחה ותלך

ארעי קדמך בדתקין בעיניך תיב: טו ולשרה אמר הנה
 נתתי אלך כסף לאחיד הנה הוא'לך כסות עינים
 לכל אשר אתך ואת כל ונכחת: ולשרה אמר הנה
 נתתי אלך כסף לאחיד הנה הוא'לך כסות עינים לכל
 אשר אתך ואת כל ונכחת: ולשרה אמר הא יקבית אלך
 סלעין דכסף לאחיד הא הוא ליד כסות דיקר (עינין)
 חלף דשלחית דכרתיך וחזית יתיך וית כל דעמך חלא
 (על) כל מה דאמרת ואתוכחת: ז ויתפלל אברהם
 אלה'אלהים וירפא אלהים את'אבימלך ואת'אשתו
 ואמהתיו וילדו: ויתפלל אברהם אלה'אלהים וירפא
 אלהים את'אבימלך ואת'אשתו ואמהתיו וילדו: וצלי
 אברהם קדם ?? ואסי ?? ית אבימלך וית אתמה ואמהתה
 ואת'ווחו: ח כיוצא עזר יהוה בעד פל'רחם לבית
 אבימלך על'דבר שרה אשת אברהם: כיוצא עזר
 יהוה בעד פל'רחם לבית אבימלך על'דבר שרה אשת
 אברהם: ארי מיחד אחד ?? באפי כל פתח ולדא לבית
 אבימלך על עיסק שרה אתה אברהם: ס א ויהוה פקד
 את'שרה כאשר אמר ועש יהוה לשרה כאשר דבר:
 ויהוה פקד את'שרה כאשר אמר ועש יהוה לשרה
 כאשר דבר: וי' דכיר ית שרה כמא די אמר ועבד ??
 לשרה כמא די מליל: ב ותהר ותלד שרה לאברהם בן
 לזקניו למועד אשר'דבר אתו אלהים: ותהר ותלד
 שרה לאברהם בן לזקניו למועד אשר'דבר אתו אלהים:
 ועדיאת ולידת שרה לאברהם בר לסיבתוהי לזמן די
 מליל יתה ?? ג ויקרא אברהם את'שם'בנו הנולד'לו
 אשר'ילדה'לו שרה יצחק: ויקרא אברהם את'שם'בנו
 הנולד'לו אשר'ילדה'לו שרה יצחק: וקרא אברהם ית
 שום ברה דאתיליד לה דילידת לה שרה יצחק: ד ויגמל
 אברהם את'יצחק בנו בן'שמנת ימים כאשר צוה
 אתו אלהים: ויגמל אברהם את'יצחק בנו בן'שמנת ימים
 כאשר צוה אתו אלהים: וגזר אברהם ית יצחק ברה בר
 תמנא יומין כמא די פקיד יתה ??
 חמישי ה ואברהם בן'מאת שנה בהולד לו את יצחק
 בנו: ואברהם בן'מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו:
 ואברהם בר מאה שנין כד אתיליד לה ית יצחק ברה:
 ו ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כלהשמע

ותתע במדבר באר שבע: ואקדים אברהם בצפרא ונסיב לחמא ורקבא דמיא ויהב להגר שוי על פתפה ונת רביא ושלחה ואזלת ותעת במדברא (נ"י במדבר) באר שבע: טו ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השוחים: ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השוחים: וישלימו מיא מן רקבא ורמת ית רביא תחות חד מן אילנא: טז ותלך ותשב לך מנגד הרחל כמסחני קשת פי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותכר: ותלך ותשב לך מנגד הרחל כמסחני קשת פי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותכר: ואזל ויחיבת לה מקבל ארתיקת (נ"י ארתיק) כמיגר קשתא ארי אמרת לא אחזי במוטא דרביא ויחיבת מקבל וארימת ית קלה ובכת: יז וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים | אלהגר מן השמים ויאמר לה מה ילך הגר אל תיראי כישמע אלהים אל קול הנער באשר הוא השם: וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים | אלהגר מן השמים ויאמר לה מה ילך הגר אל תיראי כישמע אלהים אל קול הנער באשר הוא השם: וישמע קדם יי ית קלה דרביא וקרא מלאכא דיי להגר מן שמיא ואמר לה מה לך הגר לא תדחלי ארי שמיע קדם יי ית קלה דרביא באטר דהוא תמן: יח קומי שאי אתי הנער ותחוקי את ידך בו כילגוי גדול אשימנו: קומי שאי אתי הנער ותחוקי את ידך בו כילגוי גדול אשימנו: קומי טולי ית רביא ואחסיפי ית ידך בה ארי לעם סגי אשונה: יט ויפקח אלהים את עיניו ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער: ויפקח אלהים את עיניו ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער: ויגלא יי ית עינהו וחות בירא דמיא ואזלת ומלת ית רקבא מיא ואשקיא ית רביא: כ ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת: ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת: ותוה מימרא דיי בסעדה דרביא ורביא ויתב במדברא ותוה רבי קשתא: כא וישב במדבר פארן ותקחלו אמו אשה מארץ מצרים: וישב במדבר פארן ותקחלו אמו אשה מארץ

מצרים: ויתב במדברא דפארן ונסיבת לה אמה אתתא מארעא דמצרים: פ שיש כב ויהי בעת ההוא ויאמר אבימלך ופכיל שר צבאו אל אברהם לאמר אלהים עמך בכל אשר אתה עשה: ויהי בעת ההוא ויאמר אבימלך ופכיל שר צבאו אל אברהם לאמר אלהים עמך בכל אשר אתה עשה: ותוה בעדנא התיא ואמר אבימלך ופכיל רב חילה לאברהם למימר מימרא דיי בסעדה בכל די את עבד: כג ועתה השבעה לי באלהים הנה אמת שקר לי ולניני ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה: ועתה השבעה לי באלהים הנה אמת שקר לי ולניני ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה: ויכען קים לי כמימרא דיי הלא דלא תשקר פי ובכרי ובכר ברי כטיבותא די עבדית עמך תעבד עמי ועם ארעא דאתותבתא בה: כד ויאמר אברהם אנכי אשבע: ויאמר אברהם אנכי אשבע: ואמר אברהם אנא אקים: כה והוכח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך: והוכח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך: ואוכח אברהם ית אבימלך על עיסק בירא דמיא די אניסו עבדי אבימלך: כו ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום: ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום: ואמר אבימלך לא ידעתי מאן עבד ית פתגמא דדיו ואף את לא תוית לי ואף אנא לא שמעית אלהין יומא דין: כז ויפקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית: ויפקח אברהם צאן ובקר ויהב לאבימלך ויגדו תרויהון קים: כח ויצב אברהם את שבע כבשת הצאן לבדהו: ויצב אברהם את שבע כבשת הצאן לבדהו: ואקים אברהם ית שבע חורפן דצאן בלחודיקו: כט ויאמר אבימלך אל אברהם מה הנה שבע כבשת האלה אשר הצבת לבדנה: ויאמר אבימלך אל אברהם מה הנה שבע כבשת האלה

אשר הצבת לבדנה: ואמר אבימלך לאברהם מה אנון שבע חורפן אליו ודאקמתא בלחודיהון: לו ויאמר בי אתי שבע כבשת תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת: ויאמר בי אתי שבע כבשת תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת: ואמר ארי ית שבע חורפן תקבל מן ידי בדיל דתהי לי לסהרו ארי חפרית ית בידא הדין (נ"י הדא): לא עליפן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם: עליפן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם: על פן קרא לאתרא ההוא באר שבע ארי תמן קמו תרויהון: לב ויכרתו ברית בבאר שבע וגם אבימלך ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים: ויכרתו ברית בבאר שבע וגם אבימלך ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים: וגזרו קים בבאר שבע וגם אבימלך ופיכל רב חילה ותבו לארע פלשתאי: לו ויפטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם יהוה אל עולם: ויפטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם יהוה אל עולם: ויציב נצבא (נ"י אילנא) בבאר שבע וצלי תמן בשמא דזי אלהא דעלמא: לו ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים: ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים: ואתותב אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין: פ שבעי א ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: ותנה בתר פתגמי האליו וי נסי ית אברהם ואמר לה אברהם ואמר הא אנא: ב ויאמר קחנא את בנד אתי יחדך אשרי אהבת אתי יצחק ולד לך אל ארץ המדיה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך: ויאמר קחנא את בנד אתי יחדך אשרי אהבת אתי יצחק ולד לך אל ארץ המדיה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך: ואמר דבר פען ית ברך ית יחדך די רמתת ית יצחק ואיזל לך לארעא פולחנא ואסקה גדמי תמן לעלתא על חד מן טורי די אימר לך: ג וישפם אברהם בפקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע יצחק בנו ויבקע עצי עלה וגם ולדך אלהי המקום אשר אמר לו האלהים: ואקדים אברהם בצפרא ונרו ית חמרה ודבר ית תרין עולימוהי עמה וית יצחק ברה וצלה אעי לעלתא וגם ואזל לאתרא די אמר לה זי: ד ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחק: ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחק: ביומא תלימאה וזקף אברהם ית עינוהי וחזא ית אתרא מרחיק: ה ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עדפה ונשתחוה ונשוכה אליכם: ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עדפה ונשתחוה ונשוכה אליכם: ואמר אברהם לעולימוהי אורכו לכו הך עם חמרא ואנא ועולימא נתמטי עד פא ונסגוד ונתוב לתוכון: ו יקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו: ויקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו: ונסיב אברהם ית אעי דעלתא ושוי על יצחק ברה ונסיב בידה ית אשתא וית ספינא ואזלו תרויהון פתרא (נ"י פחדא): ו ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה הששה לעלה: ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה הששה לעלה: ואמר יצחק לאברהם אבוי ויאמר אפא ואמר הא אנא ברי ואמר הא אשתא ואעיא ואן אימרא לעלתא: ה ויאמר אברהם אלהים ויראה לו הששה לעלה בני וילכו שניהם יחדיו: ויאמר אברהם אלהים ויראה לו הששה לעלה בני וילכו שניהם יחדיו: ואמר אברהם קדם זי גלי לה אימרא לעלתא ברי ואזלו תרויהון פחדא: ט ויבאו אלהי המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבחת ויערף את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבחת מפעל לעצים: ויבאו אלהי המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבחת ויערף את העצים

אשר הצבת לבדנה: ואמר אבימלך לאברהם מה אנון שבע חורפן אליו ודאקמתא בלחודיהון: לו ויאמר בי אתי שבע כבשת תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת: ויאמר בי אתי שבע כבשת תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת: ואמר ארי ית שבע חורפן תקבל מן ידי בדיל דתהי לי לסהרו ארי חפרית ית בידא הדין (נ"י הדא): לא עליפן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם: עליפן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם: על פן קרא לאתרא ההוא באר שבע ארי תמן קמו תרויהון: לב ויכרתו ברית בבאר שבע וגם אבימלך ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים: ויכרתו ברית בבאר שבע וגם אבימלך ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים: וגזרו קים בבאר שבע וגם אבימלך ופיכל רב חילה ותבו לארע פלשתאי: לו ויפטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם יהוה אל עולם: ויפטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם יהוה אל עולם: ויציב נצבא (נ"י אילנא) בבאר שבע וצלי תמן בשמא דזי אלהא דעלמא: לו ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים: ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים: ואתותב אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין: פ שבעי א ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: ותנה בתר פתגמי האליו וי נסי ית אברהם ואמר לה אברהם ואמר הא אנא: ב ויאמר קחנא את בנד אתי יחדך אשרי אהבת אתי יצחק ולד לך אל ארץ המדיה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך: ויאמר קחנא את בנד אתי יחדך אשרי אהבת אתי יצחק ולד לך אל ארץ המדיה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך: ואמר דבר פען ית ברך ית יחדך די רמתת ית יצחק ואיזל לך לארעא פולחנא ואסקה גדמי תמן לעלתא על חד מן טורי די אימר לך: ג וישפם אברהם בפקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה וגם ולדך אלהי המקום אשר אמר לו האלהים: ואקדים אברהם בצפרא ונרו ית חמרה ודבר ית תרין עולימוהי עמה וית יצחק ברה וצלה אעי לעלתא וגם ואזל לאתרא די אמר לה זי: ד ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחק: ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחק: ביומא תלימאה וזקף אברהם ית עינוהי וחזא ית אתרא מרחיק: ה ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עדפה ונשתחוה ונשוכה אליכם: ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עדפה ונשתחוה ונשוכה אליכם: ואמר אברהם לעולימוהי אורכו לכו הך עם חמרא ואנא ועולימא נתמטי עד פא ונסגוד ונתוב לתוכון: ו יקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו: ויקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו: ונסיב אברהם ית אעי דעלתא ושוי על יצחק ברה ונסיב בידה ית אשתא וית ספינא ואזלו תרויהון פתרא (נ"י פחדא): ו ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה הששה לעלה: ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה הששה לעלה: ואמר יצחק לאברהם אבוי ויאמר אפא ואמר הא אנא ברי ואמר הא אשתא ואעיא ואן אימרא לעלתא: ה ויאמר אברהם אלהים ויראה לו הששה לעלה בני וילכו שניהם יחדיו: ויאמר אברהם אלהים ויראה לו הששה לעלה בני וילכו שניהם יחדיו: ואמר אברהם קדם זי גלי לה אימרא לעלתא ברי ואזלו תרויהון פחדא: ט ויבאו אלהי המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבחת ויערף את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבחת מפעל לעצים: ויבאו אלהי המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבחת ויערף את העצים

ויעקד את־יחזקאל בְּנוֹ וַיִּשֶׁם אֹתוֹ עַל־הַמּוֹצֵחַ מִמַּעַל לְעֵצִים: וְאֵתוֹ לְאַתְרָא דִּי אָמַר לֵהּ יְיָ וּבָנָא מִמֶּנּוּ אַבְרָהָם יֵת מִדְּבַחָא וְסָדֵר יֵת אַעֲזִיא וְעַד יֵת יִצְחָק בְּרַח וְשׁוּי יֵתָה עַל מִדְּבַחָא עֵיל מִן אַעֲזִיא: וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יְדֵוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמֵּאֲכָלֶת לְשֹׁחַט אֶת־בְּנוֹ: וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יְדֵוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמֵּאֲכָלֶת לְשֹׁחַט אֶת־בְּנוֹ: וְאוֹשִׁיט אַבְרָהָם יֵת יְדֵה וַיְסִיב יֵת סַפִּינָא לְמִיכַס יֵת בְּרַח: יֵא וַיִּקְרָא אֱלֹוֹ מִלְאָדְךָ יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם | אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי: וַיִּקְרָא אֱלֹוֹ מִלְאָדְךָ יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם | אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי: וְקָרָא לֵהּ מִלְאָכָא דִּי מִן שְׁמִינָא וְאָמַר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וְאָמַר הָא אָנָא: יֵא וַיֹּאמֶר אֶל־תִּשְׁלַח יְדְךָ אֶל־הַנָּעַר וְאֶל־תַּעֲשֵׂ לֹו מֵאוֹמָה כִּי | עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יִרְאָ אֱלֹהִים אֵתָה וְלֹא חֲשַׁבְתָּ אֶת־בְּנִיךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי: וַיֹּאמֶר אֶל־תִּשְׁלַח יְדְךָ אֶל־הַנָּעַר וְאֶל־תַּעֲשֵׂ לֹו מֵאוֹמָה כִּי | עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יִרְאָ אֱלֹהִים אֶתָה וְלֹא חֲשַׁבְתָּ אֶת־בְּנִיךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי: וְאָמַר לֹא תוֹשִׁיט יְדְךָ לְעוֹלָמָא וְלֹא תַעֲבֹד לֵהּ מִדְּעַם אַרְיִי כַעַן יַדְעִנָא (ג"י יְדַעִית) אַרְיִי דַחְלָא דִּי אֵת וְלֹא מִנְעַתָּה יֵת בְּרַח יֵת יְחִידְךָ מִנִּי: יֵא וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיִּרְאָ וַהֲגַהֲאִיל אַחֲרֵי גַאחֻז בִּסְפָדָּךָ בְּקִרְנֵי וַיִּלְדְךָ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאִיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה תַחַת בְּנוֹ: וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיִּרְאָ וַהֲגַהֲאִיל אַחֲרֵי גַאחֻז בִּסְפָדָּךָ בְּקִרְנֵי וַיִּלְדְךָ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאִיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה תַחַת בְּנוֹ: וְזָקַף אַבְרָהָם יֵת עֵינוֹהִי בְּמַר אֵלִין וַחֲזָא וְהָא דְכָרָא בְּמַר אַחִיד בְּאֵילָנָא בְּקִרְנוֹהִי וְאִזַּל אַבְרָהָם וַיְסִיב יֵת דְכָרָא וְאַסְקָה לְעֵלְמָא חֶלְף בְּרַח: יֵד וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שְׁמֵי־הַמְּקוֹם הַהוּא יְהוָה | יִרְאָה אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּמַר יְהוָה יִרְאָה: וְיִפְלַח וְצִלִי אַבְרָהָם מִמֶּנּוּ בְּאַתְרָא הַהוּא וְאָמַר קְדָם יְיָ הֵכָא יְהוֹן פִּלְחִן דְּרִינָא בְּכֵן יִתְאַמַר בְּיוֹמָא הַדִּין בְּטוֹרָא הַדִּין אַבְרָהָם קְדָם יְיָ פִּלַּח: טו וַיִּקְרָא מִלְאָדְךָ יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שְׁנֵית מִן־הַשָּׁמַיִם: וַיִּקְרָא מִלְאָדְךָ יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שְׁנֵית מִן־הַשָּׁמַיִם: וַיִּקְרָא מִלְאָכָא דִּי לְאַבְרָהָם תְּגִינֵת מִן שְׁמִינָא: טז וַיֹּאמֶר כִּי נִשְׁפַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁבְתָּ אֶת־בְּנִיךָ אֶת־יְחִידְךָ: וַיֹּאמֶר כִּי נִשְׁפַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר

עָשִׂיתָ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁבְתָּ אֶת־בְּנִיךָ אֶת־יְחִידְךָ: וְאָמַר בְּמִימְרֵי קְדִמִית אָמַר יְיָ אַרְיִי חֶלְף דִּי עֲבַדְתָּא יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין וְלֹא מִנְעַתָּא יֵת בְּרַח יֵת יְחִידְךָ: יז כִּי־בְרַחְךָ אַבְרָהָם וְהִרְבָּה אֲרַבְּהָ אֶת־זֶרְעוֹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכֹחֹלוֹ אֲשֶׁר עַל־שִׁפְתַי הַיּוֹם וַיִּרְשׁ זֶרְעוֹךָ אֵת שְׁעַר אֵיבֵיו: כִּי־בְרַחְךָ אַבְרָהָם וְהִרְבָּה אֲרַבְּהָ אֶת־זֶרְעוֹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכֹחֹלוֹ אֲשֶׁר עַל־שִׁפְתַי הַיּוֹם וַיִּרְשׁ זֶרְעוֹךָ אֵת שְׁעַר אֵיבֵיו: אַרְיִי בְּרַכָּא אַבְרָהָם וְאַסְגָּאָה אֲסַגִּי יֵת בְּנִיךָ כְּכֹכְבֵי שְׁמַיָא וְכַחְלָא דִּי עַל כִּיף נְפִי וַיִּתְחַנֵּן בְּנִיךָ יֵת קִרְוֵי סְנְאִיהוֹן: יח וְהִתְבָּרְכוּ בִּזְרַעְךָ כֹּל גִּוְיֵי הָאָרֶץ עֲקֵב אֲשֶׁר שְׁמַעְתָּ בְּקִלְיִ: יח וְהִתְבָּרְכוּ בִּזְרַעְךָ כֹּל גִּוְיֵי הָאָרֶץ עֲקֵב אֲשֶׁר שְׁמַעְתָּ בְּקִלְיִ: וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִיל בְּנִיךָ כֹּל עַמְמִינָא דְאַרְעָא חֶלְף דִּי בְּקִלְתָּא לְמִימְרֵי: יט וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיִּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאָר שֶׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בְּבֵאֵר שֶׁבַע: וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיִּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בְּבֵאֵר שֶׁבַע: וְתַב אַבְרָהָם לֹות עוֹלָמָהִי וַיִּקְמוּ וַיִּזְלוּ פְחָדָא לְבֵאֵר שֶׁבַע וַיִּתִּיב אַבְרָהָם בְּבֵאֵר שֶׁבַע: פ

מִפְטוֹר כ וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יִלְדָה מִלְּפָנַי גַּם־הִיא בְּנִים לְנַחֲוֹר אַחִידְךָ: וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יִלְדָה מִלְּפָנַי גַּם־הִיא בְּנִים לְנַחֲוֹר אַחִידְךָ: וַתְּהֵא בְּמַר פִּתְגָמִינָא הָאֵלִין וְאַתְחִנֹּא לְאַבְרָהָם לְמִימְרֵי הָא יִלְדִית מִלְּפָנַי אֶף הִיא בְּנִין לְנַחֲוֹר אַחִידְךָ: כֹּא אֶת־עוֹיֵן בְּכָרוֹ וְאַתְּ־בְּנוֹ אַחִיו וְאַתְּ־קְמוּאֵל אֶבְי אַרְם: אֶת־עוֹיֵן בְּכָרוֹ וְאַתְּ־בְּנוֹ אַחִיו וְאַתְּ־קְמוּאֵל אֶבְי אַרְם: יֵת עוֹיֵן בּוֹכְרָה וְיֵת בּוֹז אַחִוִּהִי וְיֵת קְמוּאֵל אֶבְוִהִי דְאַרְם: כב וְאַתְּ־כֶּשֶׁד וְאַתְּ־חֹזֵן וְאַתְּ־פִלְדֵּשׁ וְאַתְּ־יִדְלָף וְאַתְּ־בְּתוּאֵל: וְאַתְּ־כֶּשֶׁד וְאַתְּ־חֹזֵן וְאַתְּ־פִלְדֵּשׁ וְאַתְּ־יִדְלָף וְאַתְּ־בְּתוּאֵל: כג וּבְתוּאֵל יִלְדְךָ אֶת־רַבְּקָה שְׁמוֹנָה אֵלֶּה יִלְדָה מִלְּפָנַי לְנַחֲוֹר אַחִיו אַבְרָהָם: וּבְתוּאֵל יִלְדְךָ אֶת־רַבְּקָה שְׁמוֹנָה אֵלֶּה יִלְדָה מִלְּפָנַי לְנַחֲוֹר אַחִיו אַבְרָהָם: וּבְתוּאֵל אוֹלִיד יֵת רַבְּקָה תְּמַנִּיא אֵלִין יִלְדִית מִלְּפָנַי לְנַחֲוֹר אַחִוִּהִי דְאַבְרָהָם: כד וּפִילְגֵּשׁוּ וְשְׁמָה רְאוּמָה וְתַלְדָּה גַם־הִיא אֶת־טַבַּח וְאַתְּ־נַחֲשׁ וְאַתְּ־מַעֲכָה: וּפִילְגֵּשׁוּ וְשְׁמָה רְאוּמָה וְתַלְדָּה גַם־הִיא

את־טבח ואת־זֶחַם ואת־תַּחֵשׁ ואת־מַעֲכָה: ולחַנְתָּהּ
 וְשָׁמָּה רְאוּמָה וְלִידַת אֶף הִיא יָת טַבַּח וְיָת זֶחַם וְיָת
 תַּחֵשׁ וְיָת מַעֲכָה: וְכִילְגָשׁוֹ וְשָׁמָּה רְאוּמָה וְתִלְדַּד גַּם־
 הוא את־טבח ואת־זֶחַם ואת־תַּחֵשׁ ואת־מַעֲכָה:
 קמ"ו פסוקים, אמנו"ן סימן.

הפטרה לפרשת וירא במלכים ב פרק ד

ד « וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי־הַנְּבִיאִים צָעָקָה אֶל־אֱלֹהֵי־שָׁעָה לֵאמֹר עֲבַדְךָ אִישִׁי מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עֲבַדְךָ הָיָה יָרָא אֶת־יְהוָה וְהַגִּישָׁה בָּא לְקַחַת אֶת־שְׁנֵי יַלְדָיו לֹא לְעַבְדִּים: » וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי־שָׁעָה מַה אַעֲשֶׂה־לָּךְ הַגִּידִי לִי מִה־יִשְׁלַךְ בְּבֵית וְהֵאמֶר אֵין לְשַׁפְּחָתְךָ כָּל־בְּבִית כִּי אִם־אֶסְקֶיךָ שָׁמֹן: » וַיֹּאמֶר לָכִי שְׂאֵל־יָלְךָ בָּלִים מִן־הַחַיִּין מֵאֵת פְּלִשְׁכַנְיָךְ בָּלִים רַקִּים אֶל־תִּמְעִיטִי: » וְכֵאֵת וְסַגְרָת הַדָּלַת בְּעַדְךָ וּבְעַד־בְּנֵיךָ וְיִצְקֶתָ עַל פְּלִי־הַפְּלִים הָאֵלֶּה וְהַמְּלֵא תַּסְּיֵעִי: » וְתִלְדָּךְ מֵאִתּוֹ וְתַסְּגֶיךָ הַדָּלַת בְּעַדְךָ וּבְעַד בְּנֵיךָ הֵם מִגִּישִׁים אֵלֶיךָ וְהִיא מוֹצֵקֶת: » וַיְהִי ׀ כְּמִלְאֵת הַכְּלִים וְהֵאמֶר אֶל־בְּנֵה הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד פְּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ אֵין עוֹד פְּלִי וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֹן: » וְתָבֵא וְתַגְּדֵל לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָכִי מִכְּרִי אֶת־הַשָּׁמֹן וְשִׁלְמִי אֶת־זִנְשֶׁיךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ תַּחֲיִי בְּנוֹתְךָ: » וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלֹהֵי־שָׁעָה אֶל־שׁוֹנִים וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה וְתַחֲזֹק־בָּו לְאַכְל־לֶחֶם וַיְהִי מִדֵּי עֲבָרוֹ יִסַּר שָׁמָּה לְאַכְל־לֶחֶם: » וְהֵאמֶר אֶל־אִשָּׁה הַנְּהַיָּא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עָבַר עָלֵינוּ תְּמִיד: » וְנַעֲשֶׂה־נָּא עֲלֵית־קִיר קַטְנָה וְנִשְׂיִים לֹא שֵׁם מִפְּהַ וְשִׁלְחָן וְכַפָּא וּמְנֹרָה וְהָיָה בְּבֵאוֹ אֵלֵינוּ יִסוּר שָׁמָּה: » וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֵא שָׁמָּה וַיִּסַּר אֶל־הַעֲלִיָּה וַיִּשְׁכַּב־שָׁמָּה: » וַיֹּאמֶר אֶל־גִּיחִינִי נַעֲרֹו קְרָא לְשׁוֹנְמִית הַזֹּאת וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֹד לְפָנָיו: » וַיֹּאמֶר לֹא אֶמְרֵנָּא אֵלֶיךָ הֲנֵה תַּרְדֵּת ׀ אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־תַּרְדֵּתָה הַזֹּאת מַה לַּעֲשׂוֹת לָךְ הַיֵּשׁ לְדַבְּרֵי־לָךְ אֶל־הַמְּלִיךָ אוֹ אֶל־שֵׁר הַצָּבָא וְהֵאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנִכִּי יִשְׁבֶּת: » וַיֹּאמֶר וְמַה לַּעֲשׂוֹת לָךְ וַיֹּאמֶר גִּיחִינִי אֲכַל בֵּן אִין־לָהּ וְאִישָׁה זְקֹן: » וַיֹּאמֶר קְרָא־לָהּ וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֹד בַּפֶּתַח: » וַיֹּאמֶר לְמוֹעֵד הַזֶּה פַּעַת תִּיָּה אֶת־תַּבְּקַת בֵּן וְהֵאמֶר אֶל־אֲדִנִּי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־תִּכְנֹב בְּשַׁפְּחָתְךָ: » וְתַהַר הָאִשָּׁה וְתִלְדַּד בֵּן לְמוֹעֵד הַזֶּה פַּעַת תִּיָּה אֶשְׁרִיד־כָּר אֵלֶיךָ אֱלֹהֵי־שָׁעָה: » וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל־אֲבִיו אֶל־הַקְּצָרִים: » וַיֹּאמֶר אֶל־אֲבִיו רֵאשִׁי ׀ רֵאשִׁי וַיֹּאמֶר אֶל־הַנְּעַר שָׂאֵהוּ אֶל־אֲמוֹ: » וַיִּשְׂאָהוּ וַיְבִיאָהוּ אֶל־אֲמוֹ וַיִּשָּׁב עַל־בְּרִיָּה עַד־הַצָּהָרִים וַיָּמָת: » וְתַעַל וְתַשְׁכְּבֵהוּ עַל־מִטַּת אִישׁ הָאֱלֹהִים וְתַסְּגֶיךָ בְּעַדוֹ וְתַצָּא: » וְתִקְרָא אֶל־אִישָׁה וְהֵאמֶר שְׁלָחָה נָּא לִי אֶחָד מִן־הַנְּעָרִים וְאַחַת הָאֲתָנּוֹת וְאָרוּצָה עַד־אִישׁ הָאֱלֹהִים וְאִשׁוּבָה: » וַיֹּאמֶר מְדוּעַ אֶת־הַלְכַת אֵלָיו הַיּוֹם לֹא־חֲדַשׁ וְלֹא שָׁבַת וְהֵאמֶר שְׁלוֹם:

כאן מסיימים הספרדים. חב"ד ושאר הקהילות, ממשיכים:

» וְתַחֲבֹשׁ הָאֲתָנּוֹן וְהֵאמֶר אֶל־הַנְּעָרָה נַתַּג וְלָךְ אֶל־תַּעֲצֵר־לִי לְרַפֵּב כִּי אִם־אֶמְרֵתִי לָךְ: » וְתִלְדָּךְ וְתָבֵא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־תַּר הַכְּרָמָל וַיְהִי בְּרֵאוֹת אִישׁ־הָאֱלֹהִים אוֹתָהּ מִנְּגֵד וַיֹּאמֶר אֶל־גִּיחִינִי

נִעְרוּ הַנְּהַ הַשְּׁנֹמִית הַלֹּז: כַּ עֵתָהּ רוּיָנָא לְקִרְאָתָהּ וְאִמְרָלָהּ הַשְּׁלֹם לְךָ הַשְּׁלֹם לְאִישׁךָ הַשְּׁלֹם לְיֶלְדְךָ וְתֵאמֶר שְׁלֹם: כַּ וְתָבֵא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַתָּהָר וּתְחַזֵּק בְּרַגְלָיו וַיֵּגֶשׁ גִּיחֹזִי לְהַדְפָּה וַיֵּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הֲרַפְּהִילָהּ כִּי־נִפְשָׁה מִרְהִילָהּ וַיְהוּדָה הָעֲלִים מִמֶּנּוּ וְלֹא הִגִּיד לָי: כַּ וְתֵאמֶר הַשְּׁאֵלְתִי בֶן־מֵאֵת אֲדֹנָי הֲלֹא אֲמַרְתִּי לֹא תִשְׁלַח אֹתִי: כַּ וַיֵּאמֶר לְגִיחֹזִי חֲנֹר מִתְנַיֵּךְ וְקַח מִשְׁעֲנֹתֵי בִיךָ וְלֶךְ כִּי־תִמְצָא אִישׁ לֹא תִבְרַכְנֹו וְכִי־יִבְרַכְךָ אִישׁ לֹא תִעַנְנֹו וְשָׁמַתְּ מִשְׁעֲנֹתֵי עַל־פְּנֵי הַנָּעֵר: כַּ וְתֵאמֶר אִם הַנָּעֵר חִי־יְהוּדָה וְחִי־נִפְשָׁךְ אִם־אֲעֻבְדְּךָ וַיִּקַּם וַיִּלְךְ אַחֲרֶיהָ: כַּ וְגִחֹזִי עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשֶׁם אֶת־הַמִּשְׁעֲנֹת עַל־פְּנֵי הַנָּעֵר וַאֲזַן קוֹל וַאֲזַן קָשָׁב וַיֵּשֶׁב לְקִרְאָתוֹ וַיִּגְדֵּלֹו לֵאמֹר לֹא הִקְיִן הַנָּעֵר: כַּ וַיָּבֵא אֱלִישֶׁע הַבְּתֵיחָה וְהֵנַח הַנָּעֵר מִתּוֹ מִשְׁכָּב עַל־מִטָּתוֹ: כַּ וַיָּבֵא וַיִּסְגֵּר הַדְּלֵת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה: כַּ וַיַּעַל וַיִּשְׁכַּב עַל־הַיֶּלֶד וַיִּשָּׁם פְּוֹ עַל־פְּוֹ וַעֲיִנָּיו עַל־עֵינָיו וְכַפְּו עַל־כַּפְּו וַיִּגְהַר עָלָיו וַיִּחַם בָּשֶׁר הַיֶּלֶד: כַּ וַיֵּשֶׁב וַיִּלְךְ בְּפִית אַחַת הַנְּהַ וְאַחַת הַנְּהַ וַיַּעַל וַיִּגְהַר עָלָיו וַיִּזְוֹר הַנָּעֵר עַד־שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּפְקַח הַנָּעֵר אֶת־עֵינָיו: כַּ וַיִּקְרָא אֶל־גִּיחֹזִי וַיֵּאמֶר קְרָא אֶל־הַשְּׁנֹמִית הַזֹּאת וַיִּקְרָאָהּ וְתָבֵא אֵלָיו וַיֵּאמֶר שְׂאִי בְנֶךָ: כַּ וְתָבֵא וְתַפֵּל עַל־רַגְלָיו וְתִשְׁתַּחוּ אַרְצָה וְתִשָּׂא אֶת־בְּנָהּ וְתִצָּא:

במהלך השבת - בה חל יום ההולדת של אדמו"ר הרש"ב - צריך לקבל החלטות טובות להוסיף בלימוד החסידות ובהפצת החסידות.³ וכן יש להיכנס לבניין ישיבת "תומכי תמימים" [ובמקום שאין בו סניף של הישיבה - לבית חב"ד וכדומה] ושם להתפלל או לומר את מזמור יד בתהלים (המתאים למספר שנותיו של אדמו"ר הרש"ב), וללמוד מתורתו של אדמו"ר הרש"ב את קונטרס "החלצו".

ערב שבת קודש פרשת וירא

יט מר-חשוון

בשבת יחול יום הולדתו של אדמו"ר הרש"ב. ובערב שבת יש לתת צדקה למוסדות המתנהלים ברוחו.¹

שבת קודש פרשת וירא

כ מר-חשוון

השבת היא השבת הראשונה השנה בשעון החורף, ויש להיזהר לא לעשות קידוש לבילי שבת בשעה שבין 17:41-18:41 ("השעה השביעית").²

שערי הל' ומנהג אורח ח"א סי' קמא. 'התקשרות' גיליון שעט עמ' 16.
 3. 'התוועדות' תשמ"ז ח"א עמ' 496, ובסגנון אחר בספר-השיחות תשמ"ז ח"א עמ' 69.
 4. ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 56 ('התוועדות' ח"א עמ' 337).

1. ע"פ אג"ק כרך יד עמ' שכד.
 2. ראה שו"ע אדמו"ר סי' רעא ס"ג. 'קיצור הלכות' שם ס"ז ובהערות.

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ט במרחשוון	4.45	3.58	5.07	6.06	8.39	11.24	11.54	4.49.6	5.15
ש"ק, כ' במרחשוון	4.46	3.59	5.07	6.07	8.40	11.24	11.54	4.48.8	5.14
א', כ"א במרחשוון	4.47	4.00	5.08	6.08	8.40	11.24	11.54	4.48.0	5.13
ב', כ"ב במרחשוון	4.47	4.00	5.09	6.08	8.41	11.24	11.54	4.47.2	5.12
ג', כ"ג במרחשוון	4.48	4.01	5.10	6.09	8.41	11.24	11.54	4.46.4	5.12
ד', כ"ד במרחשוון	4.49	4.02	5.11	6.10	8.42	11.24	11.54	4.45.7	5.11
ה', כ"ה במרחשוון	4.50	4.03	5.11	6.11	8.42	11.24	11.54	4.44.9	5.10
ו', כ"ו במרחשוון	4.50	4.03	5.12	6.12	8.43	11.25	11.55	4.44.2	5.10

לוח ללימוד הרמב"ם י"ט במרחשוון ה'תשפ"ד – כ"ו במרחשוון ה'תשפ"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ט במרחשוון	הלכות טומאת מת פרק ג-ה.	הל' קדוש החדש פרק יז.	מ"ע קז.
ש"ק	כ' במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק יח.	מ"ע קז.
א'	כ"א במרחשוון	פרק ט-יא.	פרק יט.	מ"ע קז.
ב'	כ"ב במרחשוון	פרק יב-יד.	הל' תעניות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קז.
ג'	כ"ג במרחשוון	פרק טו-יז.	פרק ב.	מ"ע קז.
ד'	כ"ד במרחשוון	פרק יח-כ.	פרק ג.	מ"ע קז.
ה'	כ"ה במרחשוון	פרק כא-נג.	פרק ד.	מ"ע קז.
ו'	כ"ו במרחשוון	פרק כד-כה. הלכות פרה אדומה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ה.	מ"ע קז. קיג.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ורא	16:08	17:26	16:30	17:27	16:18	17:25	16:31	17:28
חיי שרה	16:03	17:21	16:24	17:22	16:12	17:20	16:26	17:23

לזכות אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעני ע"ה דייטש